

Praksisundersøgelse om kommunernes tilkendelse af en højere førtidspension

Beskæftigelsesankenævnet i Midtjylland
December 2007

Indhold

1 Resumé og anbefalinger	1
De vigtigste anbefalinger:	1
2 Formål og baggrund.....	2
2.1 Baggrund og formål	2
2.2 Testgrundlaget.....	2
2.3 Testmetode	3
3 Legalitetsvurderingen	4
3.1 Generelle bemærkninger.....	4
3.2 Hvad går kommunens afgørelse ud på?	5
3.3 Bedømmelsesgrundlaget	5
3.3.1 Generelle bemærkninger	5
3.3.2 Undersøgelsens resultat	6
3.3.3 Konklusion og anbefalinger.....	7
3.4 Afgørelsens rigtighed	7
3.4.1 Generelle bemærkninger	7
3.4.2 Undersøgelsens resultat	8
3.5 Oplysningsgrundlag	16
3.6 Den materielle vurdering efter førtidspensionslovens § 15	18
3.6.1 Førtidspensionslovens § 15, stk. 1, 1. pkt.	18
3.6.2 Førtidspensionslovens § 15, stk. 2	19
3.6.3 Førtidspensionslovens § 15, stk. 3	20
3.6.4 Konklusion og anbefalinger.....	20
3.7 Arbejdsprøvning	21
3.7.1 Generelle bemærkninger	21
3.7.2 Undersøgelsens resultat	22
Konklusion og anbefalinger.....	24
4 Formalitetsvurderingen	25
4.1 Generelle bemærkninger.....	25
4.2 De specielle regler	25
4.2.1 Undersøgelsens resultat	25
4.3 De generelle regler	26
4.3.1 Afgørelsens form	26
4.3.2 Fremgår det hvilken afgørelse, der er truffet?	26
4.3.3 Afgørelsens hjemmel.....	26
4.3.4 Øvrige bemærkninger om formaliteten	27
4.4 Konklusion og anbefalinger	28
5 Høring og bemærkninger til kommunernes høringssvar	28
5.1 Høring	28
5.2 Nævnets bemærkninger til kommunernes høringssvar	30
Bilag 1 - Målingens resultat i grafisk form.....	32
Bilag 2 – Uddrag af love og bekendtgørelser	43
Bilag 3 - Uddrag af vejledninger.....	48
Bilag 4 - Indkaldelsesbrev	64
Bilag 5 - Måleskema.....	67

1 Resumé og anbefalinger

Statsforvaltningen Midtjylland, Beskæftigelsesankenævnet, har i 2007 gennemført en praksisundersøgelse af kommunale afgørelser, hvor kommunen har bevilget enten mellemste eller højeste førtidspension efter § 14, stk. 1 og 2, i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. Undersøgelsen bygger på vurderinger af 80 sager indhentet fra 7 af regionens 19 kommuner.

Nævnet konkluderer på baggrund af undersøgelsen, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad sikrer sig, at kravene i lovens § 15, stk. 1-3, hvori betingelserne for tilkendelse af førtidspension nærmere uddybes, er opfyldt, forinden der tilkendes mellemste eller højeste førtidspension. Den væsentligste mangel i den sammenhæng er, at oplysningsgrundlaget i langt de fleste sager ikke er tilstrækkeligt.

Nævnet har således kun været enig i den kommunale afgørelse i 7 af de undersøgte sager.

I 4 af sagerne har nævnet fundet, at den af kommunen truffene afgørelse ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, selvom oplysningsgrundlaget var i orden.

I de resterende 69 sager har nævnet fundet, at der ikke foreligger tilstrækkelige oplysninger til, at kommunen kan træffe afgørelse om tilkendelse af den søgte førtidspension.

Der er typisk tale om, at der mangler aktuelle lægelige oplysninger til vurdering af de helbredsmæssige forhold, ligesom der mangler præcise oplysninger vedrørende arbejdsprøvninger og det aktuelle funktionsniveau.

For så vidt angår de 69 sager bemærkes, at det ikke kan udelukkes, at de pågældende personer faktisk opfylder betingelserne for bevilling af henholdsvis mellemste eller højeste førtidspension. Imidlertid kan dette på grund af de manglende oplysninger ikke med sikkerhed fastslås.

Endelig skal der gøres særskilt opmærksom på, at der ikke ved nævnets gennemgang af de indsendte sager som led i praksisundersøgelsen har medvirket lægekonsulent. Det kan derfor ikke afvises, at vurderingen i flere sager ville have været anderledes, såfremt sagerne havde været forelagt lægekonsulent med henblik på vurdering og tolkning af de rent helbredsmæssige forhold.

De vigtigste anbefalinger:

- At kommunerne sikrer sig, at der foreligger aktuelle objektive lægelige undersøgelser til beskrivelse af de helbredsmæssige forhold, herunder mulighederne for behandling.
- At den aktuelle funktionsevne i dagligdagen er udførligt beskrevet, således at kommunerne sikrer sig oplysninger om, både hvad pågældende kan, og hvad pågældende ikke kan.
- At der foreligger udførlige beskrivelser af eventuelt gennemførte afklarende forløb/afprøvninger, herunder også tidligere beskæftigelse og beskæftigelse under beskyttede former.

- At kommunerne på grundlag af alle foreliggende oplysninger udtrykkeligt forholder sig til, hvorvidt der er behov for yderligere afklaring/afprøvning.
- At disse ovennævnte oplysninger/beskrivelser foreligger på et så tidligt tidspunkt som muligt, og inden kommunen træffer afgørelse om at påbegynde sag om forhøjelse af den tidligere bevilgede førtidspension.

2 Formål og baggrund

2.1 Baggrund og formål

Beskæftigelsesankenævnet har i 2007 gennemført en praksisundersøgelse vedrørende forhøjelse af førtidspension efter reglerne i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv. (i det følgende kaldet førtidspensionsloven).

Undersøgelsen er gennemført af specialkonsulent Steen Skibsted, fuldmægtig Anja Møller Vestfal og socialrådgiver Gerda Søe.

Fokus for undersøgelsen har været, om kommunerne har haft et tilstrækkeligt grundlag for deres afgørelse om tilkendelse af en højere førtidspension i form af enten mellemste eller højeste førtidspension efter ovennævnte lovs § 14, stk. 2, nr. 1 og 2, og § 14, stk. 1.

Baggrunden for valg af emne har været ændringen af pensionsreglerne pr. 1. januar 2003, hvorefter der for fremtiden ikke skal ske en graduering af pensionen ved nytilkendelse af førtidspension. Det vil sige, at det for fremtiden ikke er muligt at få tilkendt eksempelvis mellemste eller højeste førtidspension, medmindre der allerede før 1. januar 2003 var påbegyndt en sag om førtidspension, eller på det tidspunkt var tilkendt førtidspension efter de dagældende regler.

I lyset af de ændrede regler fandt nævnet, at der kunne være grundlag for at undersøge, hvad der efter ikrafttræden af de nye regler sker i forhold til de sager, hvor kommunerne tilkender en forhøjelse af førtidspensionen efter de regler, der nu findes i førtidspensionsloven.

Er kommunerne fortsat opmærksomme på den praksis og de krav, der særskilt gælder på dette område, og sikrer de sig et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag, forinden sagen afgøres?

2.2 Testgrundlaget

I forbindelse med undersøgelsen er der indkaldt i alt 98 sager fordelt med 14 sager fra 7 kommuner.

Der er indkaldt sager fra følgende kommuner: Århus, Horsens, Skanderborg, Syddjurs, Odder, Favrskov og Samsø. Kommunerne er udvalgt af Ankestyrelsen.

Kun sager, hvor kommunerne har bevilget en højere førtidspension, er indkaldt. Sager, hvor der er givet afslag på forhøjelse, er således ikke indgået i undersøgelsen.

De indsendte pensionsager måtte tidligst være påbegyndt efter den 1. januar 2003, og afgørelsen skulle være truffet inden den 1. maj 2007. Endvidere måtte sagerne ikke have været forelagt nævnet til behandling i forbindelse med en klagesag.

Samsø Kommune har fremsendt 3 sager. Én af disse sager havde været behandlet i nævnet og måtte derfor udgå.

Skanderborg Kommune fremsendte kun 11 sager, inden den endelige frist for indsendelse af sager udløb. Én af disse sager måtte udgå, da kommunens afgørelse ikke var truffet inden den 1. maj 2007.

De øvrige kommuner har hver indsendt 14 sager.

Én sag fra Favrskov Kommune måtte udgå, da afgørelsen ikke var truffet inden 1. maj 2007, og ligeledes én fra Syddjurs Kommune, hvor der var givet afslag på forhøjelse af førtidspension.

I alt har nævnet modtaget 84 sager, hvoraf de 4 måtte udgå. Der er således i undersøgelsen indgået i alt 80 sager.

Nedenfor er der en gennemgang af delresultaterne af praksisundersøgelsen. For en grafisk præsentation af måleresultaterne henvises til Bilag 1 - Målingens resultat i grafisk form.

2.3 Testmetode

Undersøgelsen (målingen) er som nævnt foretaget af 3 ansatte i Beskæftigelsesankenævnets sekretariat, der beskæftiger sig med sager om førtidspension. De 80 sager, der er indgået i undersøgelsen, har været fordelt mellem de 3 sagsbehandlere.

For at sikre en ensartet måling er 13 sager, fordelt på forskellige kommuner, gennemgået af de 3 sagsbehandlere i fællesskab. Derudover har nævnssekretariatets 3 sagsbehandlere og 2 repræsentanter fra Ankestyrelsen gennemført en prøvemåling af 3 yderligere sager. Ved den fælles gennemgang afdækkedes tillige generelle problemstillinger.

Gennemgangen viste ingen større eller principielle forskelle i retsopfattelsen mellem Ankestyrelsen og nævnet.

Da det, uanset foranstaltningerne til sikring af ensartethed og kvalitet i undersøgelsen, ikke kan afvises, at der vil kunne være visse vurderingsmæssige forskelle mellem de 3 sagsbehandlere, er der ved fordelingen af sager mellem sagsbehandlerne tilstræbt størst mulig spredning med hensyn til kommunerne. Vi mener dermed at have opnået størst mulig sikkerhed for, at forskelle i resultaterne kommunerne imellem ikke skyldes undersøgernes eventuelle forskellige vurderinger.

I den forbindelse bemærkes endvidere, at de 3 sagsbehandlere løbende har diskuteret de enkelte sager som led i målingen og udfærdigelse af rapporten.

3 Legalitetsvurderingen

3.1 Generelle bemærkninger

Ved indkaldelse af sagerne har nævnet bedt kommunerne om at indsende samtlige akter, som er medgået ved behandlingen af sagerne, herunder eksempelvis ansøgningen, lægelige oplysninger, pensionsskema, journalark, afgørelsen, relevante sagsakter fra tidligere pensionsager mv.

Nævnet henledte samtidig kommunernes opmærksomhed på, at det ved vurderingen ville blive lagt til grund, at nævnet havde modtaget samtlige sagsakter, og sagen derfor kunne bedømmes på samme grundlag, som den enkelte kommune har haft. Nævnet ville ikke indhente supplerende oplysninger eller rette henvendelse om eventuelle manglende akter.

Det kan ikke udelukkes, at der foreligger relevante sagsakter, som ikke er medsendt, for eksempel lægeakter, særskilt meddelelse om at der rejses sag om pension, meddelelse om at sagen ikke kan afgøres inden for 3-måneders fristen, vedlagt retsgrundlag eller klagevejledning.

Nævnet har imidlertid ved undersøgelsen lagt til grund, at kommunerne har medsendt samtlige relevante oplysninger, og den enkelte sag er vurderet ud fra, at yderligere relevante oplysninger/sagsakter ikke forefindes.

Ved vurderingen af afgørelsens materielle indhold er afgørelsens rigtighed vurderet i forhold til lovgivningen, domstolspraksis, Ankestyrelsens praksis samt nævnets praksis, for så vidt denne anses for kendt af kommunen.

Ved vurderingen af de indsendte afgørelses rigtighed har nævnet i overensstemmelse med Ankestyrelsens retningslinier alene brugt følgende 2 kategorier:

- 1) Afgørelsen er i overensstemmelse med regler og praksis.
- 2) Afgørelsen ville blive ændret eller sagen hjemvist ved en klagebehandling.

Hvis sagen er anset for utilstrækkeligt oplyst, er sagen faldet ind under kategori 2. Oplysningsgrundlaget er således indgået som et parameter i vurderingen af, om afgørelsen ville blive ændret eller sagen hjemvist ved en klagebehandling.

Som det fremgår, er der til de fleste spørgsmål i måleskemaet 4 svarmuligheder, således at graden af "forkerthed" eller "rigtighed" kan måles. For eksempel er der til spørgsmål 3.1 om, i hvilket omfang sagen er oplyst, følgende svarmuligheder:

1. Ingen oplysninger mangler.
2. Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler.
3. Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler.
4. Afgørende oplysninger mangler.

Hvis svaret er 1 eller 2, er det udtryk for, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt. 1 er udtryk for, at det er helt i orden, og 2 er udtryk for, at der er mindre "skønhedsfejl", uden at dette i sig selv medfører, at afgørelsen er forkert.

Svares der 3 eller 4, er oplysningsgrundlaget utilstrækkeligt. Der er svaret 3 eller 4 afhængig af, hvor omfattende manglen er. Manglen vil føre til, at afgørelsen samlet set be-
tragtes som forkert.

I de øvrige spørgsmål med 4 svarmuligheder er samme princip fulgt. Der henvises til Bilag 5 - Måleskema.

Nævnet har ved den materielle vurdering undersøgt følgende forhold:

- Er sagen tilstrækkeligt oplyst.
- Er det i tilstrækkelig grad dokumenteret, at erhvervsevnen er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet.
- Er det i tilstrækkelig grad dokumenteret, at alle relevante foranstaltninger har været afprøvet.
- Er omfanget af resterhvervsevnen tilstrækkeligt belyst.
- Er afgørelsen samlet set rigtig.

Ved undersøgelsen har der ikke medvirket lægekonsulent. Der har derfor i flere sager været tvivl om, hvorvidt lidelsen var så svær, at der - trods mulighed for bedring/behandling - ikke var udsigt til en afgørende bedring af funktionsevnen og dermed mulighed for udnyttelse af resterhvervsevnen. Det kan derfor ikke udelukkes, at vurderingen i disse sager ville have været anderledes, hvis der havde indgået en lægefaglig vurdering.

3.2 Hvad går kommunens afgørelse ud på?

I de 80 undersøgte sager er der i 75 sager tilkendt højeste førtidspension, jf. § 14, stk. 1, og i de resterende 5 sager er der tilkendt mellemste førtidspension, jf. § 14, stk. 2, nr. 1.

Der henvises til fig. 1.-2.1. i Bilag 1 - Målingens resultat i grafisk form, hvor fordeling af mænd og kvinder på aldersgrupper, afgørelser fordelt på årstal og den procentvise fordeling af afgørelser med tilkendt højeste og mellemste førtidspension fremgår.

3.3 Bedømmelsesgrundlaget

3.3.1 Generelle bemærkninger

Ved tilkendelse af en pension, der forudsætter en nedsat erhvervsevne, som i § 14, stk. 1 og 2, skal ansøgerens erhvervsevne bedømmes i forhold til den måde, som den pågældende hidtil har anvendt sin arbejdsevne på.

I sager, der er påbegyndt før 1. januar 2002, skal enlige ansøgers arbejdsevne vurderes i forhold til fuldt erhverv, jf. § 20 i bekendtgørelse nr. 1437 af 13. december 2006 om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. (i det følgende kaldet bekendtgørelsen). Gifte ansøgere vurderes i forhold til deres tidligere anvendelse af erhvervsevnen. Ansøgere, der lever i et fast ægteskabslignende forhold, sidestilles med gifte, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 2. Følgende bedømmelsesgrundlag kan anvendes:

Fuldt erhverv

Fuldt erhverv svarer til mere end ca. 27 timers ugentligt erhvervsarbejde uden for hjemmet. Det samme gælder, hvis ansøgeren har arbejdet mindre end 27 timer, men det anses for fuld arbejdstid inden for fagområdet. Skatteregistrerede medarbejdende ægtefæller, der dagligt deltager i driften og ikke har anden erhvervsindkomst, vurderes også i

forhold til fuldt erhverv. Der henvises i det hele til bekendtgørelsens § 22, stk. 1. Husligt arbejde har ingen indflydelse herpå.

Supplerende erhverv

Supplerende erhverv anvendes, når ansøgeren har haft et ikke ubetydeligt supplerende erhvervsarbejde og ikke kan bedømmes efter § 22, stk. 1, om fuldt erhverv, jf. bekendtgørelsens § 22, stk. 2. Erhvervsevnen vurderes således ved deltidserhvervsarbejde og ved deltidsarbejde i eget hjem.

Indikation for supplerende erhverv

Indikation for supplerende erhverv anvendes, når ansøgeren har været beskæftiget ved husligt arbejde i eget hjem, og ægtefællens indkomst opgøres efter bekendtgørelsens § 16 og ikke overstiger de indtægtsgrænser, der er fastsat i § 15, jf. bekendtgørelsens § 22, stk. 3. Erhvervsevnen vurderes således ved deltidserhvervsarbejde og ved deltidsarbejde i eget hjem, idet formodningen er, at ansøgeren ville bidrage til forsørgelsen ved erhvervsarbejde, hvis pågældende var i stand til det.

Arbejde i eget hjem

Arbejde i eget hjem anvendes i de tilfælde, hvor ansøgeren ikke har eller kun i ubetydeligt omfang har haft erhvervsarbejde og ikke er omfattet af § 22, stk. 1-3, jf. bekendtgørelsens § 22, stk. 4. Erhvervsevnen vurderes således ved fuldtidsarbejde i eget hjem.

Det følger af bekendtgørelsens § 22, stk. 5, at i tvivlstilfælde om bedømmelsesgrundlaget, anvendes det for ansøgeren mest gunstige bedømmelsesgrundlag.

For førstegangssager, der er påbegyndt i kalenderåret 2002, er der den ændring i forhold til tidligere, at bedømmelsesgrundlaget for ansøgerens erhvervsevnededsættelse altid vurderes i forhold til fuldt erhverv, jf. bekendtgørelsens § 19. Dette gælder, selvom ansøgeren ikke vurderes hidtil at have været fuldtidsbeskæftiget. Dermed bortfalder supplerende erhverv og arbejde i eget hjem som bedømmelsesgrundlag i disse sager.

Fra den 1. januar 2003 blev pensionsreglerne ændret. Alle førstegangssager, der påbegyndes herefter, er omfattet af de nye regler, hvorefter der kun kan tilkendes én førtidspensionsydelse. Det vil sige, at gradueringen af førtidspensionen i højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig er bortfaldet. Førtidspension kan efter de nye regler tilkendes, hvis arbejdssevnen ikke muliggør hel eller delvis selvforsørgelse. De nye lovregler medfører endvidere, at bedømmelsesgrundlagene for erhvervsevnededsættelse i forhold til hidtidig beskæftigelse bortfalder.

Personer, der har fået tilkendt eller påbegyndt sag om førtidspension inden den 1. januar 2003, vil fortsat være omfattet af de indtil da gældende regler, der nu er videreført i førtidspensionsloven, og bevarer det oprindeligt anvendte bedømmelsesgrundlag. For personer, hvis forhold ændrer sig i perioden mellem tilkendelsen og forhøjelsessagen, kan der være anledning til at ændre bedømmelsesgrundlaget i overensstemmelse med reglerne herom.

3.3.2 Undersøgelsens resultat

I 60 sager er det anvendte bedømmelsesgrundlag oplyst som fuldt erhverv. I 4 af disse er der tilkendt mellemste førtidspension. Bedømmelsesgrundlaget fremgår enten af den aktuelle forhøjelsessag eller af en eller flere tidligere førtidspensionssager, som helt eller delvist er indsendt med sagen til nævnet. I de sager, der er påbegyndt første gang i 2002, har nævnet lagt til grund, at bedømmelsesgrundlaget er oplyst, selvom det ikke fremgår af sagen, fordi det som ovenfor beskrevet altid er fuldt erhverv.

I ét tilfælde bedømmes erhvervsevnen i forhold til supplerende erhverv. Der er i den sag tilkendt mellemste førtidspension, og nævnet vurderer, at afgørelsen samlet set ikke er rigtig, idet sagen ikke er oplyst tilstrækkeligt.

Der er ingen sager, hvor bedømmelsesgrundlaget har været indikation for supplerende erhverv eller arbejde i eget hjem.

I 19 af de målte sager er bedømmelsesgrundlaget uoplyst. I én af sagerne vurderer nævnet, at afgørelsen samlet set er rigtig. Nævnet forudsætter da, at bedømmelsesgrundlaget er oplagt fuldt erhverv, idet ansøgeren er enlig på tilkendelsestidspunktet. Der henvises til beskrivelsen af sag nr. 78 i afsnit 3.4.2. I hovedparten af sagerne vurderer nævnet, at erhvervsevnen skulle have været bedømt efter fuldt erhverv. I de resterende sager er bedømmelsesgrundlaget ikke oplagt på grund af sagens manglende oplysninger. Der henvises til beskrivelsen af sag nr. 54 ligeledes i afsnit 3.4.2.

3.3.3 Konklusion og anbefalinger

Vurderingen af de undersøgte sager giver i forhold til bedømmelsesgrundlaget sammenfattende anledning til følgende anbefalinger.

- Kommunerne skal påse, hvornår førtidspensionen er tilkendt første gang, og derefter anvende det relevante bedømmelsesgrundlag.
- Kommunerne skal undersøge, om der er forhold hos ansøgeren, der ændrer det tidligere anvendte bedømmelsesgrundlag.
- Kommunerne bør i den aktuelle forhøjelsessag anføre det tidligere anvendte bedømmelsesgrundlag eller det nye, hvis der er sket ændringer i personens forhold, der har betydning herfor.

3.4 Afgørelsens rigtighed

3.4.1 Generelle bemærkninger

Højeste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 60 år, der i ethvert erhverv varigt må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold, jf. § 14, stk. 1, jf. § 15, stk. 1-3.

Mellemste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 60 år, hvis erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3, jf. § 14, stk. 2, nr. 1, jf. § 15, stk. 1-3.

Derudover kan personer i alderen fra 60 til 65 år, hvis erhvervsevne er varigt nedsat i det omfang, der er nævnt i stk. 1, få tilkendt mellemste førtidspension, jf. § 14, stk. 2, nr. 2, jf. § 15, stk. 1-3. Denne sidste bestemmelse har dog ikke været relevant i nærværende undersøgelse, idet alle sager omhandlede personer under 60 år.

Ved bedømmelse af, om en ansøger opfylder betingelserne for tilkendelse af pension og ved bedømmelse af pensionsgraden, skal der foretages en vurdering efter § 15, stk. 1-3.

En afgørende forudsætning for at træffe afgørelse efter disse regler er, at sagen er oplyst i tilstrækkeligt omfang, jf. retssikkerhedslovens § 10.

Hvis sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, vil afgørelsen være ugyldig, og nævnet ville typisk have hjemvist sagen med henblik på fornyet vurdering og afgørelse efter indhentning af supplerende oplysninger. Vedrørende oplysningsgrundlaget henvises til afsnit 3.5.

Nævnet har ved bedømmelsen af, om der er foretaget en vurdering efter § 15, stk. 1-3, spurgt, om der er dokumentation for, at disse vurderinger efter henholdsvis stk. 1, stk. 2 og stk. 3 er foretaget. Bedømmelsen vil automatisk hænge nøje sammen med, om oplysningsgrundlaget er i orden. Er oplysningsgrundlaget ikke i orden, vil det ikke været muligt at foretage de relevante vurderinger efter § 15.

3.4.2 Undersøgelsens resultat

Nævnet vurderer, at 7 af afgørelserne samlet set er i overensstemmelse med regler og praksis. Der er i alle 7 sager tilkendt højeste førtidspension. Nedenfor er der givet en beskrivelse af de 7 sager.

Sag nr. 9

En 22-årig kvinde, der i 2002 er tilkendt mellemste førtidspension og i 2007 højeste førtidspension.

Har Downs syndrom og er opereret for en medfødt hjertelidelse. Bor i bofællesskab med døgnstøtte. Klarer beskyttet beskæftigelse på tekstilværksted med personalestøtte, antageligt i henhold til servicelovens § 103.

Hun klipper stropper af dyner, samler op ved symaskiner, lægger sengetøj sammen m.m. Har behov for megen kontakt til personalet og har brug for megen anerkendelse. I bofællesskabet er man ved at lære hende om personlig hygiejne, at skifte tøj og gå i bad.

Vurderingen bygger dels på, at hun lider af Downs Syndrom, at praktiserende læge i generel helbredsrapport har fundet, at den udviklingsmæssige tilstand er stationær, på den pædagogiske vurdering fra Værkstedet, som beskriver, at der er brug for megen kontakt med personalet og megen anerkendelse, på at hendes motivation for og evne til opgaveløsning generelt ligger på et førskoleniveau, samt på den socialfaglige vurdering af, at hendes resterhvervsevne ikke vil kunne udnyttes på anden måde end ved den beskyttede beskæftigelse med personalestøtte.

Afgørelsen er vurderet samlet set at være i overensstemmelse med regler og praksis.

Sagen findes oplyst i tilstrækkelig grad, dog kunne der ønskes en mere præcis funktionsbeskrivelse og en mere uddybende lægelig beskrivelse af lidelsen.

Nævnet finder på denne baggrund, at der kun i nogen grad er dokumentation for, at erhvervsevnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet.

Alligevel finder nævnet, at der i høj grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet, og at kommunen i høj grad har dokumenteret en ubetydelig resterhvervsevne.

Sag nr. 32

En 57-årig tyrkisk mand, der i 1973 kommer til Danmark. Er i 1999 tilkendt mellemste førtidspension på grund af kronisk nyrebetændelse og forkalkningssyndrom i hjertets blodkar. Mellemste førtidspension fastholdes ved forhøjelsessager i 2000 og 2002. Søger forhøjelse i november 2006.

Er ufaglært og kan ikke læse eller skrive dansk. Har svært ved at tale dansk, men forstår en del. Har ikke været på arbejdsmarkedet siden 1998, hvor han bliver hjertesyg og får by-pass operation.

Nyrelidelsen bevirker voldsom træthed og problemer med at holde blodprocenten normal. Behandles med EPO, men har trods dette meget svingende nyrefunktion. Er aktuelt på grænsen til at skulle i dialyse. Hjertelidelsen medfører udtalt forpustelsestendens selv ved almindelig gang og giver desuden smerter. Der er desuden rygsmerter på grund af forskellig benlængde efter kirurgisk behandling for knoglebetændelse. Endvidere smerter i venstre underben (operationsstedet) og knæ (kraftig slidgigt).

Der foreligger aktuel generel helbredsattest fra egen læge, der udførligt beskriver nyrelidelsen. Desuden er der aktuelle oplysninger fra sygehus vedrørende hjertelidelsen. Aktuelle oplysninger fra sygehus vedrørende nyrelidelsen kunne ønskes, men grundet egen læges oplysninger vurderes det til at være en mindre væsentlig oplysningsfejl.

Afgørelsen er vurderet samlet set at være i overensstemmelse med regler og praksis.

På grund af de manglende oplysninger finder nævnet, at der alene i nogen grad er dokumentation for henholdsvis den nedsatte erhvervsevne, afprøvning af alle relevante foranstaltninger samt belysning af en eventuel resterhvervsevne.

Sag nr. 60

En 56-årig tamilsk mand, der i 1998 er tilkendt forhøjet almindelig førtidspension på grund af diskusprolaps i nakken. Får afslag på forhøjelse i 2004. Har siden oktober 2006 haft bopæl på demensafsnit på plejehjem.

Har været indlagt på grund af leversvigt som følge af massivt alkoholmisbrug i flere år. CT-scanning af hjernen viser atrofi, og pågældende beskrives som svært kronisk medtaget. Kan ikke klare egne fornødenheder og skal guides til, hvad han skal gøre. Det vurderes, at han er til fare for sig selv, hvis han ikke fastholdes i at være ædru. Tager ikke selv initiativ til at drikke og spise. Det er meget vanskeligt at kommunikere med pågældende. Selv med datter som tolk er der nærmest ingen mulighed for kommunikation.

På baggrund af beskrivelsen af det faktiske funktionsniveau findes det helt oplagt, at pågældende er berettiget til højeste førtidspension. Støttes også af aktuel udtalelse fra egen læge, der finder, at der er tale om alkoholisk demens og formentlig polyneuropati. Endvidere er der af psykiater i 2001 stillet diagnosen svær depression og PTSD. Hertil kommer, at diskusprolapsen i nakken er opereret, men uden effekt. Der er således nedsat bevægelighed i nakken og nedsat kraft i højre hånd og albue.

Afgørelsen er vurderet samlet set at være i overensstemmelse med regler og praksis.

De lægelige oplysninger er for så vidt ikke så omfattende, men det er formentlig ikke muligt at afklare forholdene yderligere, hvilket er årsag til, at nævnet finder, at ingen oplysninger mangler.

Ideelt set burde der dog nok være sket yderligere afklaring, hvilket også er årsagen til, at det både i forhold til vurderingen af erhvervsevnedssættelsen, afprøvning af alle relevante foranstaltninger og belysning af en eventuel resterhversevne vurderes, at der alene i nogen grad er dokumentation herfor.

Sag nr. 68

En 52-årig kvinde, der i 2002 er tilkendt mellemste førtidspension på grund af problemer i bevægeapparatet, der muligvis skyldtes sklerose. Der er udpræget balance- og styringsproblemer samt svimmelhed. Afgørelsen bliver stadfæstet af Det Sociale Nævn i 2003. Hun søger om forhøjelse i 2005 på grund af yderligere problemer med bevægeapparatet. Sagen sættes i bero af kommunen, da tilstanden ikke vurderes stationær. I forbindelse med forhøjelsen af førtidspensionen tilkendes også bistandstillæg efter førtidspensionslovens § 16.

I 2003 afkræftes muligheden for sklerose, men der findes en operativt utilgængelig vandsvulst på rygmarven. Samme år bliver hun opereret for brystcancer med spredning til lymfeknuder, og der foretages en mastektomi. Der gives efterfølgende kemo- og strålebehandling.

I begyndelsen af 2006 opereres hun for en tumor i halsdelen af rygmarven og pådrager sig derved nerveskader i venstre arm. Ved senere indlæggelse ses svær cancerprogression. Onkologisk ambulatorium vurderer i april måned 2006, at behandlingsmulighederne er ved at være udtømte. I starten af 2007 opereres hun for sammenklemt spiserør, hvorved spiserøret bliver udvidet. Der er efterfølgende stadig sammenvoksninger og forsnævninger med synkestop. Højre arm er ubrugelig på grund af lymfeødemer.

Hun er afhængig af hjælp fra ægtefællen til alle gøremål inklusiv personlig pleje. Parret får privat rengøringshjælp. Hjemmesygeplejersken kommer dagligt til skiftning af bandager, og hun får fysioterapi i hjemmet til afhjælpning af lymfevæsker i højre arm.

Afgørelsen vurderes samlet at være i overensstemmelse med regler og praksis.

Sagen findes oplyst i tilstrækkelig grad. Blandt andet er alle lægelige akter fra indlæggelserne på onkologisk ambulatorium vedlagt sagen. Der foreligger en funktionsbeskrivelse, der både positivt og negativt beskriver det aktuelle funktionsniveau.

Nævnet finder på denne baggrund, at der i høj grad er dokumentation for, at erhvervsevnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet.

Alligevel finder nævnet, at der kun i nogen grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet. Det er ønskeligt, at behandlingsforløbet var beskrevet bedre. Det er derimod på grund af helt særlige forhold åbenbart, at erhvervsevnen ikke kan forbedres. Der er ligeledes kun i nogen grad dokumentation for, at kommunen har dokumenteret en ubetydelig resterhversevne. Dertil er det

vurderingen, at det på grund af helt særlige forhold er åbenbart, at erhvervsevnen er ophævet.

Sag nr. 71

En 56-årig kvinde, der i 1989 er tilkendt forhøjet almindelig førtidspension. Sagen søgt genoptaget i 2003, men afvist af Ankestyrelsen. Søger forhøjelse ligeledes i 2003 og tilkendes højeste førtidspension fra marts 2004.

Er uddannet sygehjælper og har arbejdet som sådan, siden hun var 20 og frem til pensionstilkendelsen.

Der er tale om svær fedme (BMI 47), hævelse af begge ben, rygsmerter, ledsmerter, slidgigt i ryg, stærkt nedsat syn på venstre øje (næsten helt væk). I 1990 konstateres sukkersyge, der er svært regulerbar. Der er påvirkning af nerverne, kronisk sårdannelse på fødder med betændelsestilstand i knoglevævet på venstre fod, kronisk hovedpine og stærk lysfølsomhed. Kan kun gå 10-15 meter og falder let.

De helbredsmæssige forhold er alene beskrevet i vurdering fra kommunens lægekonsulent. De originale akter er ikke vedlagt, men på grundlag af konsulentens beskrivelse er der formentlig tale om en korrekt afgørelse. Nævnet ville dog have indhentet de originale akter i forbindelse med en klagesag. Der er således på den baggrund mindre væsentlige mangler i oplysningsgrundlaget.

Samlet set finder nævnet, at afgørelsen er i overensstemmelse med regler og praksis.

På grund af de manglende originale lægelige akter finder nævnet dog, at der mangler enkelte mindre væsentlige oplysninger, ligesom det kun i nogen grad findes, at der foreligger dokumentation for henholdsvis en varigt nedsat erhvervsevne, afprøvning af alle relevante foranstaltninger, samt belysning af en eventuel resterhvervsevne.

Sag nr. 74

En 56-årig mand, der i 1996 er tilkendt forhøjet almindelig førtidspension på grund af parkinsons sygdom.

Er ufaglært og har siden 1978 været i beskæftigelse på trævarefabrik. I forbindelse med pensionstilkendelsen bliver arbejdstiden nedsat til 25 timer om ugen med skånehensyn. I 1999 bliver pensionen forhøjet til mellemste førtidspension, og arbejdstiden bliver samtidig reduceret til 12 timer om ugen. Siden da forværring af helbredsforholdene. Arbejder 10 timer om ugen fordelt på 2 dage, men magter ikke arbejdet, der består i at kontrollere lister for fejl.

Der er tilkommet øget træthed med megen behov for hvile, øget stivhed i musklerne, flere off-perioder og et behov for større medicindoser. Off-perioderne betyder, at det på trods af øget medicinering er uhyre vanskeligt for pågældende at komme af sted på arbejde om morgenen. Off-perioderne er meget vanskeligt tilgængelige for medicinsk behandling. Pågældende forsøger igennem hele forløbet at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet på vilkår, der udpræget tager hensyn til de helbredsmæssige forhold.

Afgørelsen er vurderet samlet set at være i overensstemmelse med regler og praksis.

Der kunne have været en lidt bedre beskrivelse af de tidligere arbejdsopgaver samt det aktuelle funktionsniveau, hvorfor nævnet finder, at der mangler enkelte mindre væsentlige oplysninger.

Af samme årsag finder nævnet, at der alene i nogen grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet, og at der i tilstrækkelig grad er belyst en eventuel resterhvervsevne. Til gengæld vurderer nævnet på baggrund af den samlede beskrivelse, herunder særligt de helbredsmæssige oplysninger, at der i høj grad er dokumentation for en varigt nedsat erhvervsevne på grund af fysisk og psykisk invaliditet svarende til højeste førtidspension.

Sag nr. 78

En 58-årig enlig kvinde, som er udgået af 7 klasse og har arbejdet blandt andet på fabrik, som hjemmehjælper og på plejehjem. Blev sygemeldt i 1998 på grund af stress. Flere forsøg på aktivering/revalidering mislykkedes.

Bliver tilkendt mellemste førtidspension i 2001 på grund af alvorlig leverlidelse, kronisk forstemningstilstand og angsttilbøjeligheder. I 2006 tilkendes højeste førtidspension.

Tilstanden er forværret på grund af fremadskridende leverlidelse i form af skrumpelever med nedsat leverfunktion. Bliver behandlet for åreknuder i spiserøret, hvilket er en komplikation til skrumpeleveren og kan forårsage livstruende blødninger. Er indlagt med svær blødning og skrives op til levertransplantation. Der beskrives talrige småblødninger på kroppen på grund af tendens til blødning, er udtalt træt og afkræftet, har kvalme og smerter. Der er tale om terminal cirrose. Egen læge finder arbejdsevnen totalt ophørt, tilstanden i bedste fald stationær, dog med håb om en vis subjektiv bedring, hvis levertransplantationen forløber tilfredsstillende. Der foreligger generel helbredserklæring og udførlig beskrivelse fra Rigshospitalet.

Afgørelsen vurderes samlet at være i overensstemmelse med regler og praksis, idet lidelsens karakter og beskrivelsen af funktionsniveauet godtgør, at erhvervsevnen er ubetydelig.

Nævnet finder sagen oplyst i tilstrækkelig grad, dog kunne funktionsbeskrivelsen ønskes uddybet.

Nævnet finder, at der i høj grad er dokumentation for, at erhvervsevnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, og at alle relevante foranstaltninger er afprøvet.

Kommunen har kun i nogen grad belyst en ubetydelig resterhvervsevne. Det vurderedes alligevel, at det på grund af lidelsens karakter og beskrivelse af funktionsniveauet er åbenbart, at erhvervsevnen er ophævet.

Nævnet vurderer endvidere, at 73 afgørelser samlet set ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, heraf de 5 sager, hvor der er tilkendt mellemste førtidspension.

I 4 af disse sager er nævnet uenig i afgørelsen, på trods af, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, idet nævnet vurderer, at der ikke er grundlag for at tilkende højeste førtidspension, enten fordi tilstanden vurderes ikke at være varig, eller fordi der vurderes at være en resterhvervsevne, der udelukker tilkendelse af højeste førtidspension, eller begge dele. Det drejer sig om sagerne 26, 48, 49 og 62.

Sag nr. 48 er et eksempel på, at varighedskriteriet ikke er opfyldt.

Sag nr. 48

En 59-årig gift mand, udlært i butik, har været repræsentant, chauffør og senere trafikmester, er selvstændig et par år, igen buschauffør og afskediges i 1995 med tjenestemandspension. Bliver i 1995 tilkendt mellemste førtidspension og i 2006 højeste førtidspension.

Har alvorlige følger efter rygoperation i 1994, er til genoptræning via Reva, men der er ikke foretaget nogen egentlig revalidering.

Søger forhøjelse på grund af generel forkalkningstendens, 5 blodpropper i hjerte og lunge, ballonudvidelse ved hjertet, søvnapnø, stort dagligt medicinforbrug, blandt andet morfin, forhøjet blodtryk og kolesterol, overvægt og tendens til brystkrampe. Oplysning om behandling for depression, tiltagende åndenød dels på grund af rygerlunger, dels på grund af hjertesygdom. Psykisk langt nede, irriteret, søvnproblemer, bruger iltapparat en stor del af døgnet (må være CPAP på grund af søvnapnø). Kan næsten intet klare i hus og have, laver mad og ordner lidt vaske-tøj, men intet derudover. Har spillet musik professionelt, men kan ikke længere klare dette. Bruger megen tid ved PC, hvor han kommunikerer med musikvenner, anvender stok ved mere end 30 meters gang.

Egen læge oplyser, at han er i gang med et undersøgelsesforløb på hjertemedicinsk afdeling, og at han på nuværende tidspunkt ikke ved, om undersøgelsen resulterer i et operativt tilbud.

Kommunens lægekonsulent vurderer, at funktionsevnen er begrænset til det minimale.

Nævnet finder, at afgørelsen samlet set ikke er i overensstemmelse med regler og praksis.

Nævnet vurderer, at kommunen burde have afventet yderligere udredning med henblik på eventuel operation. Varighedskriteriet er således ikke opfyldt.

Nævnet bemærker dog, at da der ved praksisundersøgelsen ikke medvirker lægekonsulent, kan der være tvivl om, hvorvidt lidelsen er så svær, at der – trods eventuel operation – ikke vil være mulighed for at opnå bedring af helbredstilstand og/eller deltagelse i skånejob.

Nævnet finder, at enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler. Efter færdigudredningen og eventuel operation vil det være relevant at indhente nye lægeoplys-

ninger. Der mangler oplysninger, om hvordan/om resterhvervsevnen er forsøgt udnyttet på anden måde end ved musikaktiviteter.

Der er i ringe grad dokumentation for vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen, afprøvning af alle relevante foranstaltninger og belysning af en eventuel resterhvervsevne, jf. § 15. Der er ikke dokumentation for, at der er foretaget arbejdsprøvning. Nævnet vurderer det åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres, som tilstanden er beskrevet aktuelt.

Sag nr. 62 er et eksempel på, at nævnet finder, at sagen er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse, men er uenig i afgørelsen, idet der synes at være en resterhvervsevne, der udelukker tilkendelse af højeste førtidspension.

Sag nr. 62

En 36-årig enlig mand, som siden 2004 har boet på et opholdssted og har behov for døgnbemanding. Bliver i 1993 tilkendt forhøjet almindelig førtidspension, i 2002 mellemste førtidspension og i 2007 højeste førtidspension.

Har 7 års skolegang, og har derefter gået på forskellige skoler og beskæftigelsesprojekter. Har siden 2002 arbejdet på produktionsskole for udviklingshæmmede i beskyttet beskæftigelse. Arbejder på et metalværksted onsdag og torsdag og i landbruget på produktionsskolen, mandag, tirsdag og fredag.

Er hjerneskadet og udviklingshæmmet. Intelligensniveauet befinder sig i sinkeområdet (iflg. pensionsskema fra 2002, hvor der refereres til en psykologundersøgelse fra 1993). Han er meget følsom og har svært ved at give udtryk for sine følelser. Der foreligger derudover ingen øvrige helbredsoplysninger. Der er en PAS-afklaring (Pædagogisk Analyse System) fra 2003. Har tidligere haft alkoholproblemer og er i antabusbehandling.

Funktionsbeskrivelser fra produktionsskolen angiver, at han har brug for tæt personalekontakt, men også at han kan en del. Har traktorkørekort, kan harve og tromle på markerne, slå græs med mere, om end ikke uden problemer.

Kommunen mener, ligesom i 2002, at der ikke er yderligere udviklingsmuligheder, og at han ikke vil kunne klare mere end det nuværende beskyttede værksted.

Nævnet finder, at afgørelsen samlet set ikke er i overensstemmelse med regler og praksis.

Sagen er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse, dog kunne en nyere psykologtest være ønskelig.

Nævnet finder, at der ikke er dokumenteret fysisk eller psykisk lidelse, der godtgør, at erhvervsevnen er ubetydelig. Desuden bemærker nævnet, at han tilsyneladende har et intellektuelt funktionsniveau svarende til sinkeområdet, hvilket også indikerer en vis resterhvervsevne. Heller ikke funktionsbeskrivelsen tyder på en ubetydelig resterhvervsevne. Den beskrevne manglende udviklingsmulighed kan ikke føre til et andet resultat.

I de resterende 69 sager vurderer nævnet, at sagerne ikke er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse. Typisk er manglen kombineret med mangler i forhold til § 15-vurderingen.

Afgørende oplysninger mangler

I sag nr. 54 er nævnet ikke enig i kommunens afgørelse, da der mangler flere afgørende oplysninger.

Sag nr. 54

En 49-årig kvinde er tilkendt højeste førtidspension i marts 2007. Det er uklart, hvornår hun er tilkendt mellemste førtidspension, der nævnes flere forskellige årstal i sagsakterne. Der er følger efter diskusprolaps i nakken og af refleksdystrofi. Hun har mange smerter, og det påvirker hende psykisk. Egen læge beskriver det som en kronisk smertetilstand.

Der mangler helt afgørende oplysninger. Kommunen har indhentet statusattest fra egen læge. Den beskriver kun smertelindringsbehandling. Der foreligger ingen lægelige oplysninger om diskusprolapsen og følgerne heraf, om refleksdystrofien, om de psykiske problemer eller behandlingen på en smerteklinik, hvor hun var tilknyttet. Kommunen har på baggrund af statusattesten haft sagen til vurdering hos en lægekonsulent. Der mangler endvidere oplysninger om eventuelle arbejdsprøvnin-ger. Funktionsbeskrivelsen mangler fuldstændig. Endelig mangler der andre oplysninger som for eksempel hendes civile forhold og tidligere beskæftigelse.

Nævnet finder på denne baggrund, at der ikke er dokumentation for, at erhvervs- evnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, eller at kommu- nen har dokumenteret en ubetydelig resterhvervsevne. Nævnet finder endvidere, at der kun i ringe grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet. Det er ikke åbenbart, at erhvervsevnen er ophævet på grund af helt sær- lige forhold.

I sag nr. 21 ses et eksempel på, at nævnet ikke er enig i kommunens afgørelse, da der mangler flere og/eller væsentlige oplysninger.

Sag nr. 21

En 54-årig kvinde, der i 1989 er tilkendt mellemste førtidspension på grund af dis- semineret sklerose. Hun er plaget af føleforstyrrelser, svimmelhed, nedsat kraft i venstre hånd og ben, træt- og udmattethed samt overvægt. Har i flere år været i behandling for depression.

Fra 1986 til tilkendelsen arbejder hun på fuld tid som leder og blomsterdekoratør i et supermarked. Herefter går hun ned på 20 timer ugentligt. Hun underviser sam- tidig ved siden af arbejdet. Fra 1991 til 2002 arbejder hun i en ordinær stilling 10 timer ugentlig i en tøjbutik. Herefter bliver arbejdstiden yderligere nedsat, og der bevilges skånejob. Fra 1. januar 2006 etableres nyt skånejob i en tøjbutik med en ugentlig arbejdstid på ca. 3½-5 timer. 1. september 2006 stopper hun i skånejob- bet og søger om forhøjelse af førtidspensionen. Hun har forsøgt at tage taxa til ar- bejdsstedet, da hun ellers udmattes ved brug af offentlig transport.

Hun kan klare almindelig husholdning og rengøring på nær hovedrengøring og havearbejde. Det er samtidig oplyst, at ægteparret får privat hjælp til rengøring og havearbejde. Hun har hjælpemidler i køkken og bad. Færdes ved hjælp af minicrosser. Hun strikker, ser tv og træner i varmtvandsbassin.

Der mangler flere væsentlige oplysninger i sagen. Der mangler oplysninger vedrørende hendes sygdomsforløb, eventuelt oplysninger og/eller udtalelse fra Skleroseklinikken på Århus Sygehus, hvis hun er tilknyttet den. Endvidere mangler der oplysninger om arbejdsopgaver mv. fra seneste og tidligere skånejob. Derudover skal funktionsbeskrivelsen uddybes og præciseres, idet det både fremgår, at hun kan klare almindelig husholdning og rengøring på nær hovedrengøring og havearbejde, og at hun ikke kan klare at vaske gulv, støvsuge, købe ind og lignende.

Nævnet finder på denne baggrund, at der kun i ringe grad er dokumentation for, at erhvervsevnen er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, eller at kommunen har dokumenteret en eventuel resterhvervsevne. Nævnet finder endvidere, at der kun i ringe grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet. Det er ikke åbenbart, at erhvervsevnen er ophævet på grund af helt særlige forhold.

3.5 Oplysningsgrundlag

69 sager er ikke oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse. I 64 sager mangler flere og/eller væsentlige oplysninger, der henvises til sag nr. 21 i afsnit 3.4.2, og i 5 sager mangler afgørende oplysninger.

Nedenstående sag er et eksempel på, at afgørende oplysninger mangler. Der henvises også til sag nr. 54 under afsnit 3.4.2.

Sag nr. 45

50-årig mand, der fra marts 2001 som følge af posttraumatisk belastningsreaktion, personlighedsændring og depressive symptomer er tilkendt forhøjet almindelig førtidspension efter § 14, stk. 3, nr. 2. Tilkendt mellemste førtidspension fra juli 2006.

Bliver i 1997 skudt og livsfarligt såret. I 1999 beskrives vedvarende smerter i ryg og mave. I 2005 stilles diagnosen analcancer. Strålebehandling afsluttes i marts 2006. Der er stråleskader med smerter fra navlen til ca. 10 cm ned på begge lår. Smerterne forventes at aftage med tiden. Fortsat smerter fra ryggen. Den psykiske tilstand beskrives som uændret.

Der mangler helt præcise og aktuelle oplysninger vedrørende de psykiske forhold, herunder behandlingsmulighederne (sådanne beskrivelser foreligger heller ikke fra den tidligere sag). Vedrørende stråleskaderne er det uklart, hvilken betydning skaderne har for erhvervsevnen på sigt. Heller ikke rygsmerterne er beskrevet i tilstrækkeligt omfang.

Følgende er udsagn taget fra nævnets bemærkninger til hver sag i måleskemaerne.

I 60 sager mangler der lægelige oplysninger.

Nævnet bemærker blandt andet, at der mangler:

- speciallægeundersøgelse
- psykologundersøgelse
- lægelige oplysninger fra tidligere pensionssag
- journaloplysninger fra sygehus, operation eller undersøgelse
- lægelig dokumentation på omtalt, evt. nytilkommen lidelse
- lægelig vurdering af behandlingsmuligheder og/eller prognose og lidelsens sværhedsgrad.

I 47 sager mangler der arbejdsprøvning.

Nævnet bemærker blandt andet, at:

- der er ikke oplysninger om arbejdsprøvning
- der er ikke oplysninger om skånejobbet
- der mangler en nærmere beskrivelse af de mange forsøg på at få pågældende i gang i skånejob
- tidligere skånejobs er sparsomt beskrevet
- der mangler oplysninger, om hvorledes/om der er forsøgt nyt skånejob, hvor der tages hensyn til de anbefalinger, der er givet fra tidligere afprøvning
- der mangler mere detaljeret beskrivelse af skånejob, herunder de funktioner, det indeholdt
- der mangler beskrivelse af det beskyttede værksted, hvor der aktuelt skaffes en plads til pågældende
- der mangler oplysninger fra den beskyttede beskæftigelse
- der burde have været foretaget arbejdsprøvning, da der intet er forsøgt siden 1993
- der burde have været foretaget en arbejdsprøvning til afklaring af, hvorvidt pågældende med de fornødne hensyn kunne varetage et skånejob i mindre omfang.

I 51 sager mangler der funktionsbeskrivelse.

Nævnet bemærker blandt andet, at:

- der mangler en bedre/mere præcis/uddybende/detaljeret beskrivelse af funktionsniveauet
- aktuelt funktionsniveau er ikke beskrevet
- der mangler mere detaljeret beskrivelse af funktionsniveauet i dagligdagen
- der mangler bedre og aktuel beskrivelse af funktionsniveauet
- det er beskrevet, hvad hun ikke kan, men sparsomme oplysninger om, hvad hun kan udføre, f.eks. af husligt arbejde
- der mangler en præcis beskrivelse af, hvad pågældende egentlig kan.

I 2 sager mangler andre oplysninger.

Nævnet bemærker, at:

- det er uafklaret, om funktionsniveauet kan bedres via rådgivning/optræning som foreslået af neuropsykologen
- der mangler oplysninger om civilforhold og tidligere beskæftigelse.

I 11 sager vurderer nævnet, at sagerne er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse. I én sag mangler ingen oplysninger, der henvises til beskrivelsen af sag nr. 60 i afsnit 3.4.2, og i 10 sager mangler enkelte mindre væsentlige oplysninger.

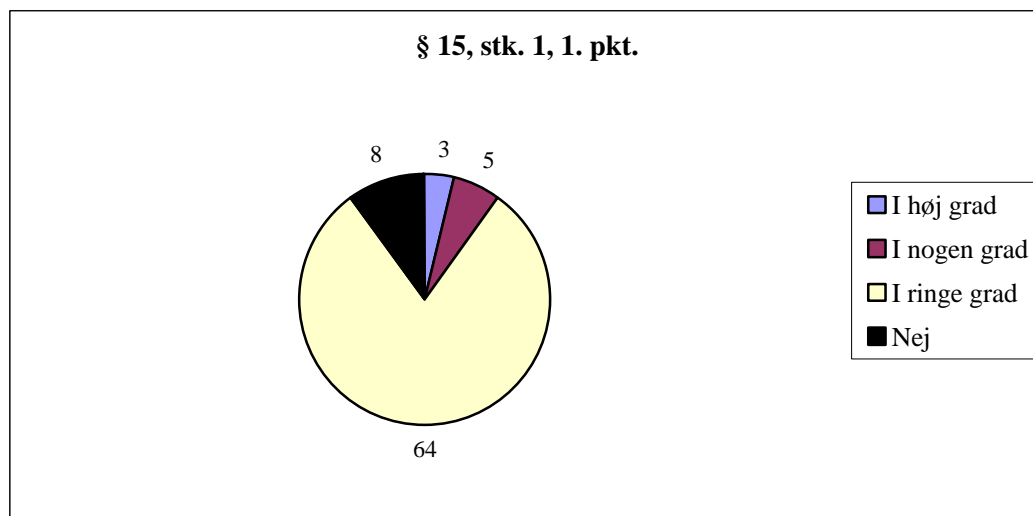
I 7 af de sager, hvor oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt, er nævnet enig i kommunens afgørelse om tilkendelse af højeste førtidspension og i de resterende 4 sager er nævnet uenig i afgørelsen af anden årsag, jf. afsnit 3.4.2.

Ingen af de 80 sager er vurderet overbelyst eller overbehandlet.

3.6 Den materielle vurdering efter førtidspensionslovens § 15

3.6.1 Førtidspensionslovens § 15, stk. 1, 1. pkt.

Fig. 3.4. Er der dokumentation for, at personens erhvervsevne er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 1, 1. pkt., svarende til den af kommunen bevilgede førtidspension?

Som det ses af fig. 3.4. vurderer nævnet i 72 sager, at der ikke i tilstrækkelig grad er dokumentation for, at erhvervsevnen er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, svarende til den tilkendte pension. Heraf er det dokumenteret i ringe grad i 64 sager og ikke dokumenteret i 8 sager. Som eksempler henvises der til sagerne 21 og 54 i afsnit 3.4.2.

I 8 sager vurderer nævnet, at der i tilstrækkelig grad er dokumentation for, at erhvervsevnen er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet svarende til den tilkendte pension. Det er dokumenteret i høj grad i 3 af sagerne og i nogen grad i 5 af sagerne.

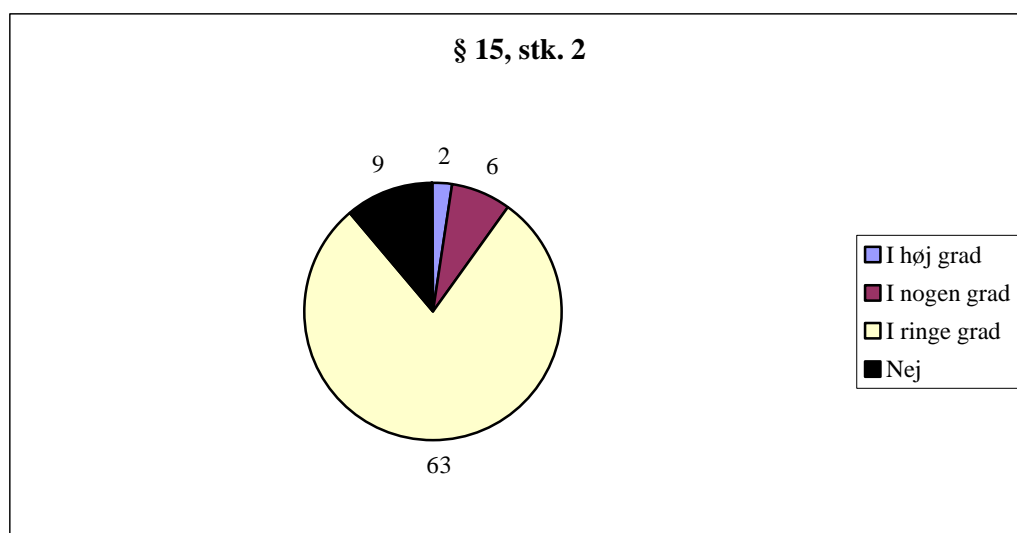
I 7 af de ovennævnte 8 sager er nævnet enig i tilkendelse af højeste førtidspension. I én sag (nr. 33), hvor der i nogen grad er helbredsmæssig dokumentation for erhvervsevne-nedsættelsen, vurderer nævnet, at afgørelsen af andre årsager ikke er i overensstemmelse med regler og praksis på området, idet der i ringe grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet, jf. § 15, stk. 2, og idet der i ringe grad er dokumentation for, at resterhvervsevnen er ubetydelig, jf. § 15, stk. 3.

En 51-årig kvinde, der i 1998 er tilkendt mellemste førtidspension på grund af psoriasis og psoriasisgigt. Hun har smerter i bevægeapparatet, nakke, fingre og fødder. Lider endvidere af føleforstyrrelser, koncentrationsbesvær og træthed. Der foreligger opdaterede journaler fra reumatologisk afd. vedrørende sygdomsforløbet.

Er uddannet frisør og har indtil 1994 arbejdet som sådan. Derefter har hun været demonstrice i butikker samt arbejdet i ægtefællens virksomhed. Er i 1997 i arbejdsprøve indenfor telemarketing. Kan klare let rengøring. Tager flere gange om året til sin lejlighed i Tyrkiet.

3.6.2 Førtidspensionslovens § 15, stk. 2

Fig. 3.5. Er der dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet (aktivering, revalidering, behandling og andet), jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 2?

I 72 sager vurderer nævnet, at det ikke i tilstrækkelig grad er dokumenteret, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet. Heraf er det dokumenteret i ringe grad i 63 sager og ikke dokumenteret i 9 sager. Som eksempler henvises til sagerne 21 og 54 i afsnit 3.4.2 og sag nr. 33 i afsnit 3.6.1.

I 8 sager vurderer nævnet, at det i tilstrækkelig grad er dokumenteret, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet. Det er dokumenteret i høj grad i 2 sager og i nogen grad i 6 sager. I 7 sagerne er nævnet enig i tilkendelse af højeste førtidspension.

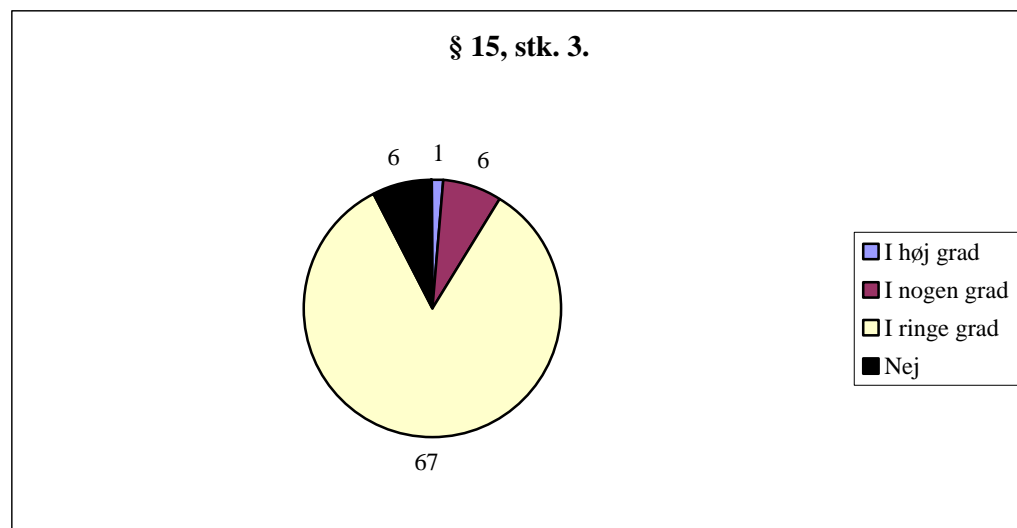
I én sag, hvor der i nogen grad er dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger har været afprøvet, vurderer nævnet, at afgørelsen af andre årsager ikke er i overensstemmelse med regler og praksis på området, idet der ikke er dokumentation for, at erhvervsevnen er ubetydelig på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, jf. § 15, stk. 1, og idet det i ringe grad er dokumenteret, at kommunen har belyst en eventuel resterhvervsevne, jf. § 15, stk. 3. Der henvises til sag nr. 62 i afsnit 3.4.2 som eksempel herpå.

I de 78 sager, hvor det ikke er dokumenteret i høj grad, at alle relevante foranstaltninger har været afprøvet, har nævnet undersøgt, om det er fordi, det på grund af helt særlige forhold er åbenbart, at erhvervsevne ikke kan forbedres.

Nævnet vurderer, at dette er tilfældet i 5 sager. I disse sager er nævnet i øvrigt enig i tilkendelse af højeste førtidspension. Der henvises til sagerne nr. 32, 60, 68, 71 og 74 i afsnit 3.4.2.

3.6.3 Førtidspensionslovens § 15, stk. 3

Fig. 3.6. Er der dokumentation for, at kommunen i tilstrækkelig grad har belyst en eventuel resterhvervsevne, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 3?

I 73 sager vurderer nævnet, at omfanget af resterhvervsevnen ikke er tilstrækkeligt belyst. Resterhvervsevnen er dokumenteret i ringe grad i 67 sager og er ikke dokumenteret i 6 sager. Som eksempler henvises til sagerne 21 og 54 i afsnit 3.4.2 samt sag nr. 33 i afsnit 3.6.1.

I 7 sager vurderer nævnet, at resterhvervsevnen er dokumenteret i tilstrækkelig grad. Det er dokumenteret i høj grad i én sag og i nogen grad i 6 sager. I disse sager er nævnet enig i tilkendelse af højeste førtidspension. Der henvises til sagerne nr. 9, 32, 60, 68, 71, 74 og 78 i afsnit 3.4.2.

I de 79 sager, hvor resterhvervsevnen ikke er dokumenteret i høj grad, har nævnet undersøgt, om det er fordi, det på grund af helt særlige forhold er åbenbart, at erhvervsevne ikke kan forbedres.

Nævnet vurderer, at dette er tilfældet i 6 sager, nemlig nr. 32, 60, 68, 71, 74 og 78 som er beskrevet i afsnit 3.4.2, og hvor nævnet er enig i tilkendelse af højeste førtidspension.

3.6.4 Konklusion og anbefalinger

Den materielle vurdering af de undersøgte sager giver sammenhængende anledning til følgende anbefalinger:

- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at der foreligger aktuelle objektive læge-lige undersøgelser til beskrivelse af de helbredsmæssige forhold, herunder mulighederne for behandling.

- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at den aktuelle funktionsevne i dagligdagen udførligt er beskrevet, således at der både er oplysninger om, hvad pågældende kan, og hvad pågældende ikke kan.
- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at der foreligger udførlige beskrivelser af eventuelt gennemførte afklarende forløb/afprøvninger, herunder også tidligere beskæftigelse og beskæftigelse under beskyttede former.
- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at der er foretaget en konkret vurdering af, om erhvervsevnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, svarende til den tilkendte pension i overensstemmelse med § 15, stk. 1.
- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet i overensstemmelse med § 15, stk. 2.
- Kommunerne må i højere grad sikre sig, at der er foretaget en konkret vurdering af resterhvervsevnen i overensstemmelse med § 15, stk. 3.

3.7 Arbejdsprøvning

3.7.1 Generelle bemærkninger

Efter førtidspensionslovens § 24, stk. 2, kan der først påbegyndes behandling af sag om førtidspension, herunder forhøjelse, når mulighederne for blandt andet aktivering og revalidering er afprøvet.

Det vil typisk forudsætte en form for arbejdsprøvning, eventuelt på et revalideringscenter, i form af et lignende særligt tilrettelagt tilbud eller på en egentlig arbejdsplads.

Det vil således normalt være en forudsætning for at påbegynde forhøjelsessagen, at der har været tale om en forudgående afprøvning, medmindre det vurderes, at erhvervsevnen er ubetydelig og ikke kan forbedres via afprøvning (eller andre foranstaltninger som nævnt i bestemmelsen).

I forhold til mellemste førtidspension må der formodes at være et oplagt behov for afprøvning, idet mellemste førtidspension forudsætter, at der er en resterhvervsevne på omkring 1/3.

Også i forhold til højeste førtidspension er en afprøvning særdeles relevant, idet en sådan afprøvning er med til at beskrive det aktuelle funktionsniveau, der i vidt omfang medvirker til den nødvendige og umiddelbare beskrivelse af resterhvervsevnen i forhold til mellemste førtidspension contra højeste førtidspension.

Da højeste førtidspension forudsætter, at erhvervsevnen varigt er nedsat til det ubetydelige i ethvert erhverv, vil tilkendelse af højeste førtidspension oftest forudsætte, at funktionsniveauet er beskrevet så udførligt som muligt, både i forhold til forskellige arbejdsfunktioner, men også i forhold til mere daglige og praktiske forhold. Kun derved kan det i tilstrækkelig grad vurderes, hvorvidt der består en mindre resterhvervsevne, der burde kunne anvendes arbejdsmæssigt, såfremt der bliver taget de fornødne hensyn til de helbredsmæssige forhold.

Det kan diskuteres, hvorvidt kravet om afklaring henhører under pensionssagens formelle eller materielle krav, idet det må være et formelt krav for påbegyndelse af pensions sagen, at der forinden er sket tilstrækkelig afklaring, mens det samtidig er oplagt, at afklaringen skal indgå i den materielle vurdering af sagen.

Da denne undersøgelse fokuserer på tilkendelsessager og primært på, hvorvidt kommunens afgørelse er korrekt, har nævnet valgt at lade spørgsmålet indgå i rapporten under afsnittet vedrørende den materielle vurdering. Af samme årsag omhandler spørgsmålet også, hvorvidt kommunen i det hele taget har foretaget arbejdsprøvning, forinden der er truffet afgørelse i pensions sagen.

3.7.2 Undersøgelsens resultat

A. Arbejdsprøvning foretaget?

Undersøgelsen viser, at der i 13 sager er dokumentation for, at der er foretaget en arbejdsprøvning eller noget, der kan stilles i stedet for.

Et eksempel på en sag, hvor pågældende er i et forløb, der kan sidestilles med en arbejdsprøvning.

Sag nr. 31

54-årig mand, der er tilkendt pension som følge af mental retardering og følger efter brud på rygsøjlen.

Har arbejdet ved landbrug indtil ulykke i 1986. Er nu tilknyttet beskyttet beskæftigelse, hvor arbejdet består i at renovere gamle landbrugsvogne og rydde sne om vinteren. Pløjer, sår, slår og vender hø for et par hobbylandbrug. Der er tiltagende problemer med at tackle stress og ydre påvirkninger, hvor der er tendens til at reagere med aggression. Dette søges klaret ved at skærme ham fra de øvrige brugere. Bruger hovedtelefoner med musik for at tolerere lyde i omgivelserne. Endvidere ydes megen pædagogisk støtte.

Der er ikke tale om en egentlig arbejdsprøvning. Forløbet er imidlertid efter det oplyste egnet til at foretage de samme vurderinger, som i et egentligt tilbud om afprøvning. Set i lyset af de beskrevne skånebehov for pågældende vurderer nævnet endvidere, at den beskyttede beskæftigelse er individuelt tilpasset og således kan sidestilles med en individuelt tilpasset arbejdsprøvning.

Ud af de 67 sager, hvor der ikke er foretaget arbejdsprøvning, finder nævnet, at det i 19 af sagerne på grund af helt særlige forhold er åbenbart, at erhvervsevnen ikke kan forbedres.

I 48 sager er der således ikke foretaget en aktuel arbejdsprøvning samtidig med, at der i disse sager ikke er grundlag for at unklade dette.

B. Arbejdsprøvning ikke aktuel/kunne unklades.

I 13 af de 19 sager, hvor nævnet vurderer, at arbejdsprøvning kan unklades, skyldes dette, at en afklaring ikke er relevant på afgørelsestidspunktet, sådan som helbredstilstanden og funktionsniveauet er beskrevet i de foreliggende akter.

I 10 af disse sager mangler der imidlertid aktuelle lægelige oplysninger eller aktuelle oplysninger om funktionsniveauet, hvorfor der reelt ikke er tilstrækkelig dokumentation til at vurdere, hvorvidt en afprøvning på sigt er åbenbart formålsløs. Dette er også tilfældet i de 3 resterende sager, idet der her er tale om, at helbredstilstanden ikke på afgørelsestidspunktet er stationær på baggrund af iværksat eller planlagt behandling.

Set i lyset af den beskrivelse, der faktisk foreligger i sagerne, hvor der er beskrevet et svært nedsat funktionsniveau, og som følge af usikkerheden omkring hvad yderligere lægelige oplysninger eller oplysninger om funktionsniveauet faktisk ville kunne vise, finder nævnet, at der ikke på tidspunktet for kommunens afgørelse er behov for en egentlig arbejdsprøvning.

Nævnet skal dog bemærke, at det i alle disse sager på grund af manglerne i oplysningsgrundlaget faktisk ikke var muligt for den enkelte kommune at foretage den nødvendige vurdering af, hvorvidt de helbredsmæssige forhold og/eller funktionsniveauet kunne begrundes, at der ikke blev iværksat en egentlig afprøvning.

Eksempel på en sag, hvor arbejdsprøvning på grund af den beskrevne tilstand i de foreliggende sagsakter kunne undlades, men hvor der samtidigt manglede aktuelle helbredsmæssige oplysninger.

Sag nr. 4

49-årig kvinde, der i 1993 er tilkendt mellemste førtidspension på grund af en kronisk ryglidelse. Der er tilsyneladende ikke forsøgt arbejdsprøvning siden da.

Bliver i 1988 opereret for diskusprolaps i lænden og får i marts 2006 foretaget stivgørende rygoperation uden effekt. Der omtales også rygskævhed, spidsfod, operation for fraktur af achillessene, allergisk betinget astma, selvmordstanker, tendens til social isolation, daglig medicinering med morfin og hyppige lægevagtbesøg. Kommunens lægekonsulent mener, der er tale om en kronisk smertetilstand, og at det er helt illusorisk, at hun måtte kunne bruge en eventuel lille resterhvervsevne.

Nævnet finder, at der ikke er en lægelig forklaring på det lave funktionsniveau, og at der mangler en speciallægelig vurdering af, om ryglidelsen kan medføre den beskrevne funktionsnedsættelse, ligesom der mangler en psykiatrisk speciallægelig vurdering af, om der er tale om en somatiseringstilstand, der kan behandles. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning, men som tilstanden er beskrevet aktuelt, ville det ikke give mening at foretage arbejdsprøvning på nuværende tidspunkt.

I de sidste 6 sager er nævnet enig i kommunens afgørelse om tilkendelse af højeste førtidspension, og dermed i at erhvervsevnen varigt er nedsat til det ubetydelige og ikke kan forbedres via de foranstaltninger, der er nævnt i lovens § 24, stk. 2.

C. Arbejdsprøvning individuelt tilpasset?

Det er væsentligt for vurderingen af pensionsagen, at den afprøvning, der finder sted, tilrettelægges således, at der tages størst muligt hensyn til de særlige behov og begrænsninger, den konkrete pensionsansøger måtte have, idet det bedste grundlag for vurderingen af en eventuel resterhvervsevne herved opnås.

Ud af de 13 sager, hvor der er sket arbejdsprøvning, vurderer nævnet, at 7 af forløbene har været individuelt tilpassede. I 2 af sagerne er arbejdsprøvningen ikke tilpasset individuelt, mens spørgsmålet var uoplyst i 4 af sagerne.

Som et eksempel på en individuelt tilpasset arbejdsprøvning henvises til sag nr. 31, der er gengivet ovenfor under pkt. A.

Nedenstående er et eksempel på en sag, hvor arbejdsprøvningen ikke var individuelt tilpasset.

Sag nr. 63

55-årig kvinde, som er tilkendt mellemste førtidspension i 1996 på grund af båndskiveforsnævring i lænden og diskusprolaps i lænden. Får højeste førtidspension fra januar 2007. Der er i 2007 indtrådt væsentlig forværring på grund af kompliceret håndledsbrud og traumatisk diskusprolaps i halshvirvelsøjlen. Hun kan ifølge egen læge kun løfte ½ - 1 kg. og kan kun flytte én bog ad gangen. Tilstanden vil forværres ved fysisk belastning.

Er i 1/3-ordning på bibliotek fra tilkendelse af pension og indtil 2006. I maj 2006, hvor hendes opgaver består i at lave kaffe og dække op til møder, har der været omfattende fravær på grund af sygdom efter trafikuheld. Det aftales, at skånejobbet fortsætter med andre opgaver på biblioteket. August 2006 er hun sygemeldt, vil søge om forhøjelse af pension og vil kontakte sin arbejdsgiver, da hun ikke kan klare det mere. I pensionsskemaet december 2006 er anført, at hun på grund af gradvis forværring af helbredet har haft flere og flere sygedage, og skånejobbet er ophørt på grund af sygdom, at arbejdet er af lettere karakter, og at der efterhånden bliver taget mange hensyn og ændret noget på arbejdsforholdet, for at ansøger skal kunne fastholde arbejdet. Det drejer sig til sidst stort set kun om kaffebrygning.

Nævnet finder det ikke tilstrækkeligt afklaret, om hun vil kunne klare et andet skånejob, som tilpasses individuelt i forhold til de tiltagende skånebehov.

I alle de sager, hvor der ikke var tale om en individuel afprøvning, eller hvor det var uklart, hvorvidt afprøvningen havde været individuelt tilpasset, mangler der konkrete beskrivelser af afprøvningsforløbet. Dette er også tilfældet i én af de sager, hvor forløbet var individuelt tilpasset.

Konklusion og anbefalinger

På baggrund af det ovenfor anførte under afsnittet generelt finder nævnet, at kommunerne bør være meget opmærksomme på, hvorvidt der er grundlag og mulighed for at iværksætte en arbejdsprøvning som led i afklaring af pensions sagen.

Det anbefales i den forbindelse, at kommunerne tager udgangspunkt i, at en afprøvning normalt er af væsentlig betydning for vurderingen af sagen.

Vurderingen af mulighederne og behovet for iværksættelse af en egentlig afprøvning forudsætter oftest, at alle helbredsmæssige oplysninger er indhentet til beskrivelse af, hvilke helbredsmæssige hensyn der i givet fald kan og skal tages ved en afprøvning. Det vil også ofte være en klar forudsætning for at kunne vurdere, hvorvidt erhvervsevnen er nedsat til det ubetydelige og ikke kan forbedres via relevante foranstaltninger, således at en egentlig afprøvning helt kan undlades.

Nævnet kan derfor også anbefale, at kommunerne så tidligt som muligt i forløbet sikrer sig, at alle nødvendige lægelige akter er indhentet, således at der foreligger det fornødne grundlag til at vurdere, om der skal iværksættes afprøvende foranstaltninger.

Selvom spørgsmålet om tidspunktet for påbegyndelse af sag om førtidspension ikke har været et tema i denne undersøgelse, skal nævnet afslutningsvist bemærke, at det normalt er en forudsætning for overhovedet at påbegynde en sag om forhøjelse af førtidspension, at alle muligheder for forbedring af erhvervsevnen har været afprøvet.

En afprøvning kan kun undlades, hvis det vurderes, at erhvervsevnen er ubetydelig og ikke kan forbedres. Kommunerne bør således som udgangspunkt ikke påbegynde en forhøjelsessag, før en sådan afprøvning har fundet sted.

4 Formalitetsvurderingen

4.1 Generelle bemærkninger

Da praksisundersøgelsen vedrører bevillingssager, er der primært fokuseret på de særlige sagsbehandlingsregler, der gælder for forhøjelsessagerne. Spørgsmål om partshøring, begrundelse og andre mere generelle sagsbehandlingsregler har ikke indgået i undersøgelsesgrundlaget.

Dog bemærkes, at spørgsmålet om klagevejledning er inddraget under punktet "bemærkninger i øvrigt" i måleskemaet, da det selv i sager om tilkendelse af den søgte pension kan være relevant at få vejledning om muligheden for at klage over tidspunktet for tilkendelse af pensionen.

Endvidere er afgørelsens form indgået som et undersøgelsestema, idet det er væsentligt, om det af afgørelsen klart kan ses, hvad kommunen har truffet beslutning om. Det er i den forbindelse også væsentligt, om de anvendte retsregler fremgår af kommunens afgørelse.

4.2 De specielle regler

Efter førtidspensionslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., skal kommunen som hovedregel træffe afgørelse senest 3 måneder efter sagens påbegyndelse.

Såfremt kommunen i særlige tilfælde ikke kan overholde fristen på 3 måneder, skal kommunen, efter samme bestemmelses stk. 3, 2. pkt., overfor ansøgeren nærmere redegøre for årsagen til den forlængede sagsbehandlingstid, ligesom pågældende skal have meddelelse om, hvornår sagen forventes afgjort.

4.2.1 Undersøgelsens resultat

Undersøgelsen viser, at kommunen i 18 af sagerne har truffet afgørelse indenfor denne frist.

I 8 af sagerne har kommunen ikke truffet afgørelse indenfor fristen. I alle disse 8 sager har kommunen undladt at give skriftlig meddelelse herom med angivelse af årsag til den forlængede sagsbehandlingstid samt meddelelse om, hvornår sagen forventes afgjort.

I 54 af sagerne er det uoplyst, om fristen er overholdt, hvilket i 51 af sagerne skyldes, at der mangler en klar dato for tidspunktet for sagens påbegyndelse.

Selvom det i flere af disse sager eksempelvis fremgår af det anvendte pensionskema, at sagen er rejst og/eller påbegyndt en bestemt angivet dato, har nævnet ikke anset dette for tilstrækkeligt. Det er således erfaringsmæssigt meget forskelligt, hvad denne dato i pensionskemaet er udtryk for. Endvidere er der heller ikke i disse sager givet skriftlig meddelelse til borgeren.

I 2 af de 54 sager fremgår en dato af kommunens journalark. Imidlertid er datoen ikke meddelt borgeren skriftligt, hvilket er et krav efter bekendtgørelsens § 2, stk. 5. Der er ikke sikker praksis for retsvirkningen heraf, hvorfor nævnet har valgt at rubricere disse sager som uoplyste og årsagen som andet.

I den sidste af sagerne, er der tale om en kontrolsag. Det er således ved den tidligere afgørelse besluttet, hvornår sagen på ny skulle behandles, hvilket betyder, at sagen fra dette tidspunkt anses for påbegyndt, jf. § 2, stk. 4, i bekendtgørelsen. Imidlertid har kommunen udskudt beslutningen i sagen, og det er uklart, hvad der efterfølgende er foregået. Derfor er også denne sag rubriceret som uoplyst og årsagen som andet.

4.3 De generelle regler

4.3.1 Afgørelsens form

Der gælder ikke efter pensionslovgivningen et krav om, at afgørelser om førtidspension skal meddeles skriftligt. Imidlertid følger det af god forvaltningsskik, at sager om løbende forsørgelse, der har væsentlig betydning for en ansøger, bør meddeles skriftligt. Dette er både af hensyn til ansøgeren, men også til kommunen og andre offentlige myndigheder, idet der således sikres dokumentation for indholdet af den afgørelse, som kommunen har truffet.

79 af afgørelserne er meddelt skriftligt. Én er ifølge kommunens journalark meddelt mundtligt.

Nævnet anbefaler, at kommunerne sikrer sig, at afgørelserne meddeles skriftligt.

4.3.2 Fremgår det hvilken afgørelse, der er truffet?

I alle 80 målte sager fremgår det i høj grad, hvilken afgørelse, der er truffet.

Nogle kommuner anvender fortrykte skemaer, hvor der krydses af ud for den tilkendte pension. Andre kommuner udfærdiger afgørelsen som brev, hvor den tilkendte højere førtidspension står fremhævet. Det kan være med fed skrift og/eller i et afsnit for sig.

4.3.3 Afgørelsens hjemmel

Ifølge forvaltningslovens § 24, stk. 1, skal en begrundelse for en afgørelse indeholde en henvisning til de retsregler i henhold til hvilke, afgørelsen er truffet. Nævnet har undersøgt, i hvilket omfang kommunerne har henvist til de anvendte retsregler.

En korrekt angivelse af de anvendte retsregler forudsætter, at der henvises til den anvendte lov med angivelse af aktuel lovbekendtgørelse som for eksempel lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v., jf. lovbekendtgørelse

nr. 485 af 29. maj 2007. Det er efterhånden anerkendt, at loven kan benævnes førtidspensionsloven. Henvisninger til pensionsloven er normalt forbundet med lov om social pension. Disse benævnelser anvendes eksempelvis i pkt. 5 i vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område. Der skal endvidere henvises alle anvendte paragraffer, stykker og numre.

I ingen af de undersøgte sager er hjemlen fremgået i høj grad.

I 34 af de målte sager fremgår det ikke, med hvilken hjemmel afgørelsen er truffet. Der henvises til beskrivelsen af sagerne 32, 71 og 78 i afsnit 3.4.2. Det særegne for sagerne er, at der henvises til den forkerte lov, nemlig lov om social pension, samtidig med at den rigtige lov ikke er vedlagt afgørelsen. Det er en for upræcis lovhenvielse jf. ovenstående. I nogle tilfælde fremgår det af afgørelsen, at retsgrundlaget er vedlagt, men dette ses ikke af de til nævnet indsendte akter. Dertil kommer, at der i afgørelsen ikke henvises til § 15 og/eller § 31. Det bemærkes i øvrigt, at 3 af disse sager vurderes samlet set rigtig af nævnet.

I én af de 34 sager er afgørelsen meddelt ansøgeren mundtligt. Det fremgår ikke af sagen, om ansøgeren i den forbindelse er blevet orienteret om retsgrundlaget.

Nævnet anbefaler, at kommunerne henviser til de relevante retsregler, og at disse opstilles på en let og overskuelig måde, når de vedlægges afgørelsen.

4.3.4 Øvrige bemærkninger om formaliteten

I 9 af sagerne finder nævnet anledning til at komme med yderligere bemærkninger til formaliteten, idet der ikke er givet klagevejledning.

Det følger af forvaltningslovens § 25, stk. 1, at skriftlige afgørelser skal være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om tidsfristen på 4 uger, jf. retssikkerhedslovens § 67, stk. 1. Kravet om klagevejledning gælder dog ikke, hvis afgørelsen giver borgeren fuldt ud medhold.

Det fremgår af førtidspensionslovens § 49, stk. 2, at klager over pensionssagens påbegyndelsestidspunkt, jf. § 24, påklages til Beskæftigelsesankenævnet, mens klager over tidspunktet for tilkendelse af pensionen, jf. § 31, påklages til Det Sociale Nævn, jf. førtidspensionslovens § 49, stk. 1, sammenholdt med retssikkerhedsbekendtgørelsens § 20, nr. 2. Disse regler gælder efter 1. januar 2007.

I de resterende 71 sager er der givet klagevejledning. Nævnet har i disse sager lagt til grund, at hvis det af afgørelsen fremgår, at klagevejledning er givet, så har ansøgeren modtaget behørig klagevejledning.

Såfremt der i afgørelsen i sager afgjort efter 1. januar 2007 er henvist til Det Sociale Nævn og/eller Beskæftigelsesankenævnet som klageinstans, har nævnet lagt til grund, at der er givet behørig klagevejledning. Det skyldes, at begge nævn skal behandle en sådan klage, idet en klage over tilkendelsestidspunktet forudsætter stillingtagen til, om sagen skulle være påbegyndt på et tidligere tidspunkt.

Nævnet skal på baggrund heraf anbefale, at klagevejledningen gøres overskuelig og præcis.

Nævnet skal derudover gøre opmærksom på, at klagefristen suspenderes, hvis klagevejledning ikke er givet korrekt.

4.4 Konklusion og anbefalinger

Den formelle vurdering af de undersøgte sager giver sammenfattende anledning til følgende anbefalinger:

- Afgørelser skal meddeles skriftligt af hensyn til borgerens retssikkerhed, for at sikre dokumentation for den trufne afgørelse og af hensyn til muligheden for at klage over tilkendelsestidspunktet.
- Kommunerne skal henvise til de relevante retsregler på en overskuelig og præcis måde.
- Kommunerne skal give korrekt klagevejledning, idet der kan klages både til Beskæftigelsesankenævnet og Det Sociale Nævn.
- Kommunerne skal sikre sig, at anvendte fortrykte skemaer er i overensstemmelse med gældende ret.

5 Høring og bemærkninger til kommunernes høringssvar

5.1 Høring

Nævnet har den 12. oktober 2007 sendt udkastet til rapporten til høring i de deltagende kommuner samt Ankestyrelsen. Efter udløbet af høringsfristen den 2. november 2007 har nævnet modtaget høringssvar fra nedenstående 4 kommuner samt Ankestyrelsen.

Nedenfor er kommunernes og Ankestyrelsens bemærkninger anført i punktform.

Favrskov Kommune

Kommentarer til praksisundersøgelsen:

- Undersøgelsen har vagt en del undren hos kommunen, idet der kun var 7 ud af 80 sager, som nævnet kunne godkende, heriblandt ingen af Favrskov Kommunes 13 sager.
- Kommunen har efterfølgende gennemgået 5 af de 13 sager (er vedlagt høringssvaret) og er på den baggrund uforstående overfor nævnets vurdering af, at der mangler lægelige oplysninger. Kommunen finder, at de 5 sager er oplyst tilstrækkeligt.
- Kommunen anfører, at der altid kan indhentes yderligere oplysninger, men finder, at der kun skal indhentes det nødvendige til, at vurderingerne kan foretages og ikke yderligere. Til det bruger kommunen sine lægekonsulenter.
- Kommunen undrer sig over, at der ved nævnets vurdering af sagerne ikke har medvirket lægekonsulenter.
- Kommunen påpeger, at der ikke er krav om klagevejledning, når borgeren får fuldt ud medhold, hvorfor kommunen ikke forstår nævnets kommentarer vedrørende dette.
- Det er sagsbehandlere og lægekonsulenter med mange års erfaring, der har foretaget vurderingerne i de konkrete sager.

- Kommunen opfordrer nævnet til at revurdere sagerne og i den forbindelse inddrage nævnets lægekonsulenter ved vurderingen af de helbredsmæssige forhold.

Odder Kommune

Kommentarer til praksisundersøgelsen:

- Kommunen er enig med nævnet i, at der er henvist til den forkerte lov, og at relevant lovtekst ikke er vedlagt. Kommunen vil fremover rette dette.
- Kommunen anvender visitationsdato som påbegyndelsesdato. Dette vil fremover blive meddelt borgeren.
- Kommunen er uenig i flere af nævnets bemærkninger til de enkelte sager og finder, at resultatet ville være blevet anderledes, hvis der havde medvirket lægekonsulent ved nævnets gennemgang af sagerne. Kommunen har i høringssvaret kort beskrevet 3 sager, hvor kommunen vurderer, at oplysningsgrundlaget har været tilstrækkeligt. Disse 3 sager er ikke udtømmende for kommunens bemærkninger, men er alene eksempler på sager, hvor kommunen er uenig i nævnets bemærkninger.
- Kommunen beder nævnet overveje, om undersøgelsen giver et retvisende billede af kommunernes kvalitet på området.

Århus Kommune

Kommentarer til praksisundersøgelsen:

- Kommunen finder, at det dårlige resultat skyldes, at nævnet lægger meget vægt på manglende dokumentation, blandt andet at der altid skal indgå en funktionsbeskrivelse samt være dokumentation for foretaget arbejdsprøvning.
- Kommunen mener, at der i vurderingen om pensionsberettigelse skal laves en vurdering af erhvervsevnen, som bygger på de helbredsmæssige forhold og foretagne arbejdsprøvnings samt forhold anført i tidligere pensionssag. Hvor der er tvivl om erhvervsevnenedsættelsen, kan man uddybe disse oplysninger bl.a. med en funktionsbeskrivelse af funktionsevnen i dagligdagen. Det er således ikke kommunens opfattelse, at der er et generelt krav om, at der altid skal foreligge en funktionsbeskrivelse.
- Kommunen finder, at der ikke generelt kan stilles krav om foretagelse af arbejdsprøvning ved ansøgning om forhøjelse af førtidspension – specielt ikke i sager om forhøjelse af mellemste førtidspension.
- Kommunen finder, at der i den oprindelige pensionssag foreligger dokumentation for erhvervsevnenedsættelsen. I sager om forhøjelse er den helbredsmæssige situation forværret, og denne forværring kan for det meste begrunde, at der ikke er grundlag for nye arbejdsprøvnings. I sager om forhøjelse af pension efter § 14, stk. 3, kan der dog være behov for arbejdsprøvning for at klarlægge erhvervsevnenedsættelsen.
- Kommunen bemærker, at der ikke ved nævnets undersøgelse har medvirket lægekonsulenter. Ved kommunens sagsbehandling indgår lægelig konsultation eller egentlig lægeskøn, hvis de helbredsmæssige forhold er uklare.
- Kommunen har benyttet den praksis, som tidligere har været anlagt af Det Social Nævn ved Statsamtet Århus. Kommunen vil derfor gerne oplyses om, hvorvidt Beskæftigelsesankenævnet arbejder efter andre principper end det tidligere nævn, og i givet fald hvori disse ændringer består.

Horsens Kommune

Kommentarer til praksisundersøgelsen:

- Kommunen finder, at der er tale om uhørt lille enighed mellem kommunerne og Beskæftigelsesankenævnet.
- Kommunen finder, at det er et udtryk for skærpede krav i forhold til eksempelvis arbejdsprøvning, men også at undersøgelsen i den grad mangler medvirken af lægekonsulenter.
- Kommunen har efterfølgende gennemgået de 14 sager og vurderer, at der ikke ud fra en lægelig begrundelse er grundlag for at iværksætte arbejdsprøvning.
- Endvidere anfører kommunen, at sagerne er afgjort af sagsbehandlere med mange års erfaring indenfor pensionsområdet, ligesom kommunens erfarne lægekonsulenter betragtes som garant for, at der er indhentet relevant lægelig dokumentation.
- Undersøgelsen vil blive diskuteret på politisk plan, og de skærpede krav vil blive drøftet internt blandt sagsbehandlerne og forsøgt indarbejdet i de kommende sager.

Ankestyrelsen

Kommentarer til praksisundersøgelsen:

- Ankestyrelsen finder, at der er tale om en god og gennemarbejdet rapport med en meget grundig gennemgang af de undersøgte sager samt en god og let læselig grafisk fremstilling af undersøgelsens resultat.
- Ankestyrelsen finder det nedslående, at nævnet kun har kunnet erklære sig enig i 7 af de 80 undersøgte sager.
- Ankestyrelsen finder det tankevækkende, at oplysningsgrundlaget i hele 69 sager er utilstrækkeligt, især hvis det skyldtes, at kommunerne ikke har indhentet relevante oplysninger til brug for afgørelsen, og ikke at kommunerne har glemt at medsende relevant materiale.
- Derudover har Ankestyrelsen haft enkelte redaktionelle ændringsforslag til rapporten.

5.2 Nævnets bemærkninger til kommunernes høringssvar

I forhold til enkelte af de ovenfor anførte bemærkninger og kommentarer har nævnet følgende bemærkninger:

Lægekonsulent

I alle høringssvar anføres det, at nævnets manglende inddragelse af lægekonsulenter har påvirket undersøgelsens resultat. Hertil bemærkes, at nævnet er opmærksom herpå, hvorfor der også i rapporten er taget forbehold herfor. Foranlediget af de modtagne høringssvar har nævnet derfor også valgt at fremhæve dette forbehold yderligere.

Arbejdsprøvning

Vedrørende kravet om arbejdsprøvning bemærkes, at det er korrekt, at der ikke i forbindelse med tilkendelse af højeste førtidspension, som led i en forhøjelsessag, gælder et generelt krav om iværksættelse af arbejdsprøvning. Nævnet bemærkninger vedrørende arbejdsprøvning begrundes imidlertid ud fra følgende to forhold:

- I de tilfælde, hvor der har været iværksat støttende/beskyttet beskæftigelse, eller hvor førtidspensionisten på eget initiativ har ydet en arbejdsindsats i et mindre omfang efter tidspunktet for den seneste tilkendelse af førtidspension forud for ansøgningen om forhøjelse, bør der efter nævnets vurdering foreligge en udførlig beskrivelse af arbejdsfunktioner og –indsats med videre.

- I de tilfælde, hvor det ikke umiddelbart på grundlag af de helbredsmæssige oplysninger samt funktionsbeskrivelsen er udelukket, at der kunne være en resterhversevne, bør der iværksættes en egentlig arbejdsmæssig afprøvning.

Da der ikke ved nævnets vurdering af de helbredsmæssige oplysninger i de konkrete sager har medvirket lægekonsulent, kan det ikke udelukkes, at nævnets bemærkninger omkring manglende arbejdsprøvning har været påvirket heraf.

Funktionsbeskrivelse

For så vidt angår kravet om funktionsbeskrivelse bemærkes, at det som udgangspunkt er en forudsætning for vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen, at der foreligger en aktuel beskrivelse af det generelle funktionsniveau. Funktionsbeskrivelsen er således blandt andet med til at belyse eventuelle arbejdsfunktioner på trods af de foreliggende helbredsmæssige oplysninger. Dette er i særlig grad væsentligt i forhold til ansøgning om tilkendelse af højeste førtidspension, hvor erhvervsevnenedsættelsen skal vurderes i forhold til ethvert erhverv.

Skærpet og/eller ændret praksis

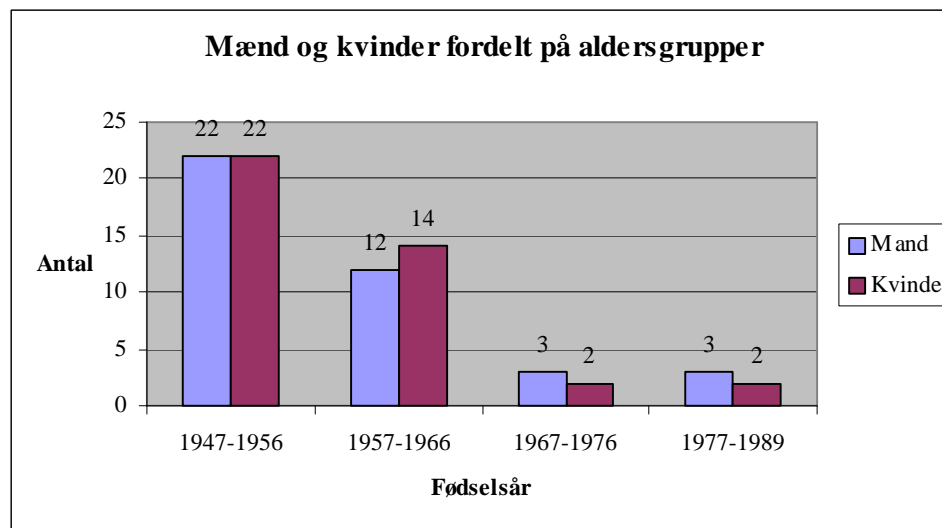
I forhold til kommunernes bemærkninger omkring en skærpet/ændret praksis bemærker nævnet, at der blandt andet på baggrund af det ovenfor anførte vedrørende arbejdsprøvning og funktionsbeskrivelse ikke er tale om en skærpet eller ændret praksis i forhold til tidligere.

Klagevejledning

Vedrørende klagevejledning skal nævnet henlede opmærksomheden på, at der kan klages over tidspunktet for tilkendelse/udbetaling af førtidspensionen.

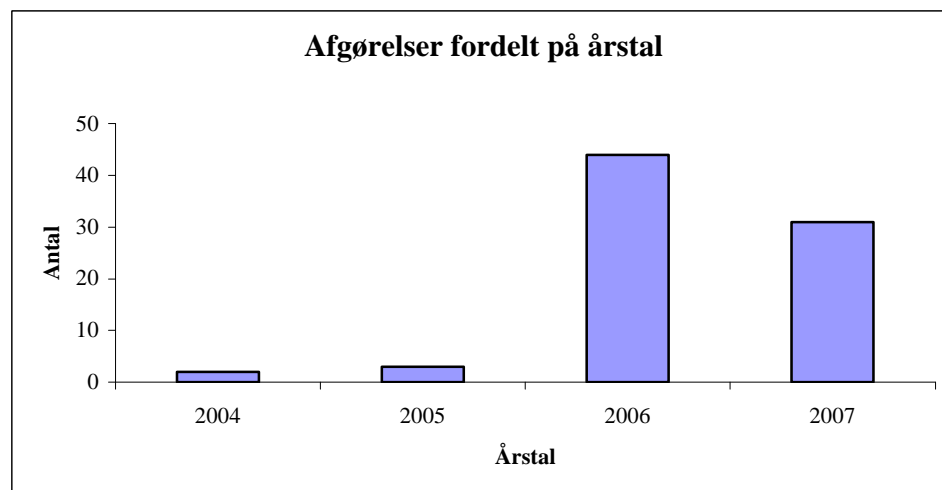
Bilag 1 - Målingens resultat i grafisk form

1. Førtidspensionsmodtagernes fordeling på alder og køn:

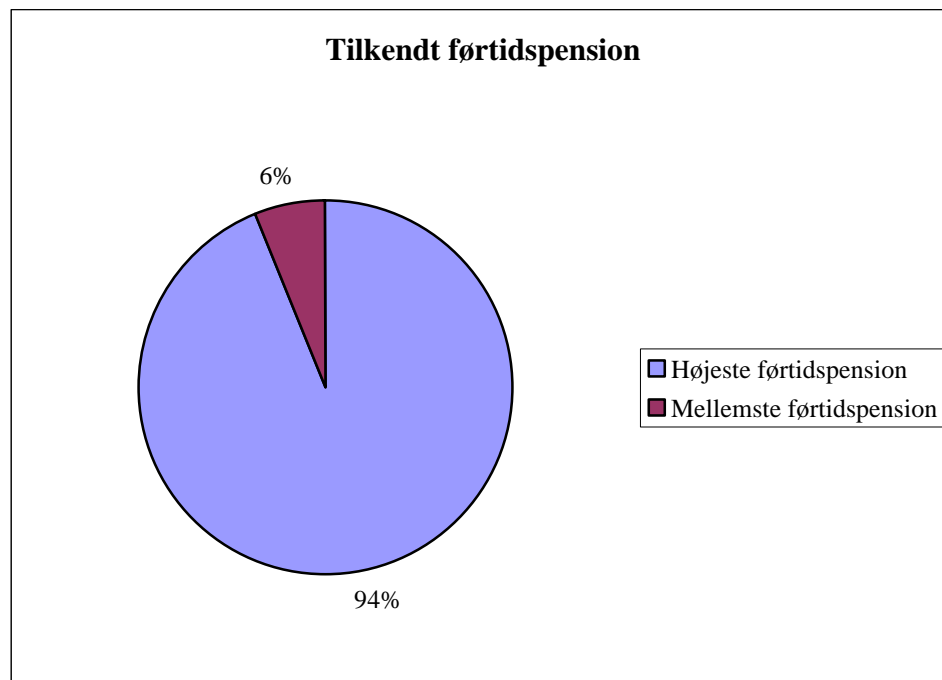
1. Personen født 1947-56: 22 mænd og 22 kvinder
2. Personen født 1957-66: 12 mænd og 14 kvinder
3. Personen født 1967-76: 3 mænd og 2 kvinder
4. Personen født 1977-89: 3 mænd og 2 kvinder

2. Afgørelserne fordelt på årstal:

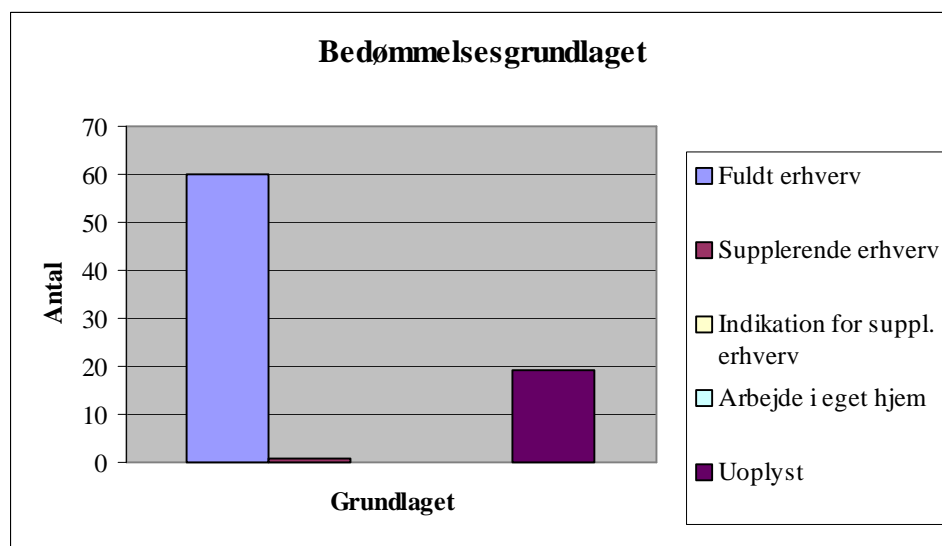
1. Antal sager afgjort i 2004: 2
2. Antal sager afgjort i 2005: 3
3. Antal sager afgjort i 2006: 44
4. Antal sager afgjort i 2007: 31
Antal undersøgte sager i alt 80

2.1. Hvad går kommunens afgørelse ud på?

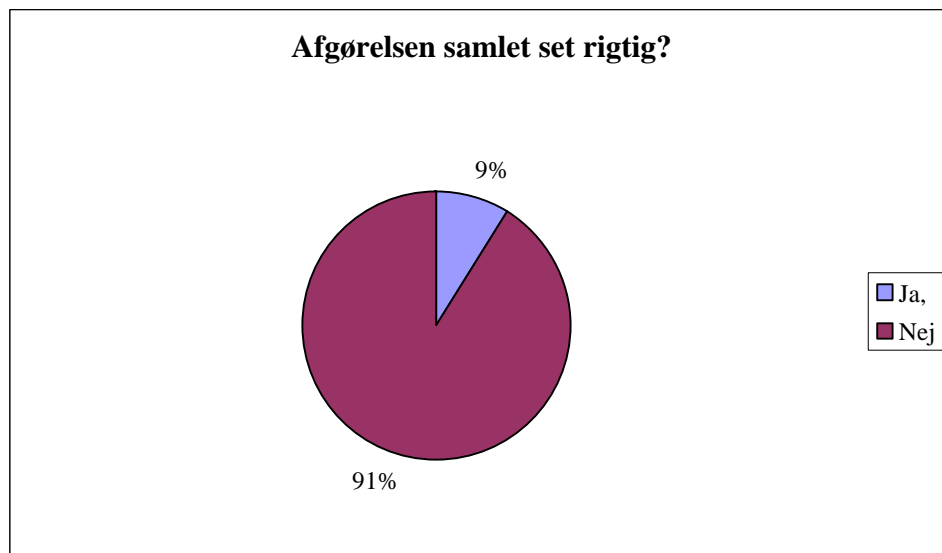
1. Antal sager med tilkendt højeste førtidspension: 75
2. Antal sager med tilkendt mellemste førtidspension: 5

2.2. Hvad er det anvendte bedømmelsesgrundlag?

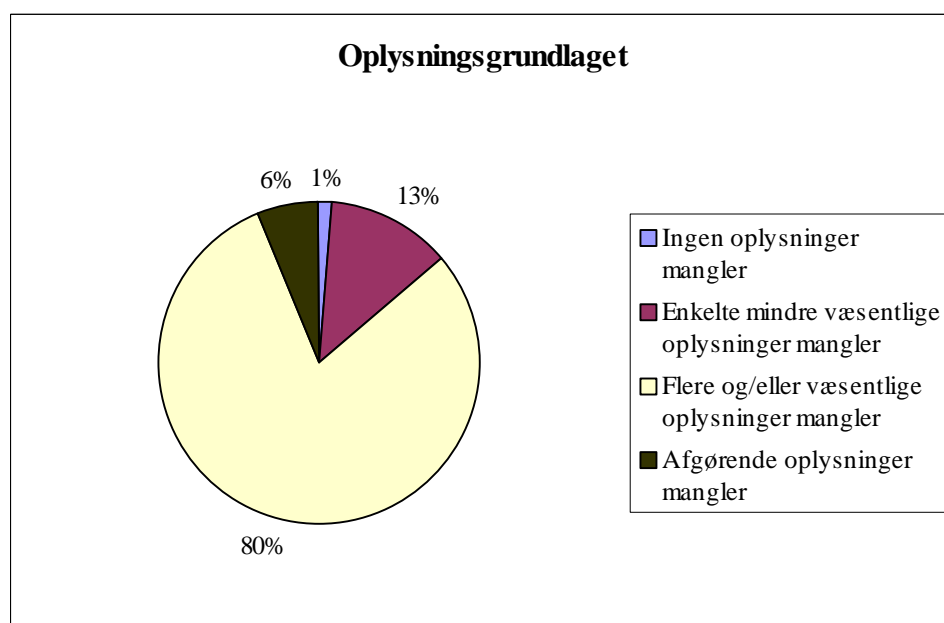
1. Antal sager med fuldt erhverv: 60
2. Antal sager med supplerende erhverv: 1
3. Antal sager med indikation for suppl. erhverv: 0
4. Antal sager med arbejde i eget hjem: 0
5. Antal sager, hvor det er uoplyst: 19

3. Er kommunens afgørelse i overensstemmelse med regler og praksis?

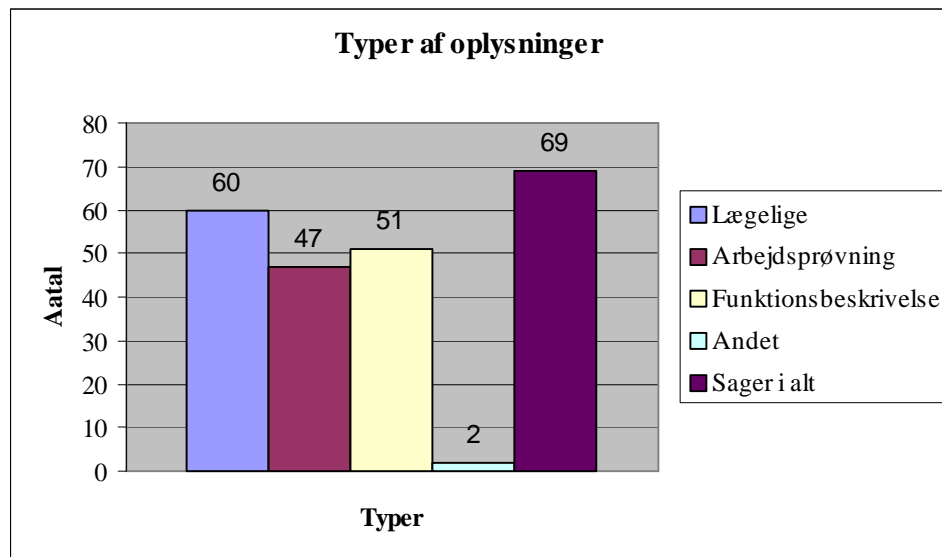
1. Antal sager, hvor afgørelsen er i overensstemmelse med regler og praksis: 7
2. Antal sager, hvor afgørelsen ville blive ændret eller sagen hjemvist: 73

3.1. Er sagen tilstrækkeligt oplyst?

1. Antal sager, hvor ingen oplysninger mangler: 1
2. Antal sager, hvor enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler: 10
3. Antal sager, hvor flere og/eller væsentlige oplysninger mangler: 64
4. Antal sager, hvor afgørende oplysninger mangler: 5

3.2.Hvis væsentlige/afgørende oplysninger mangler, angiv hvilke

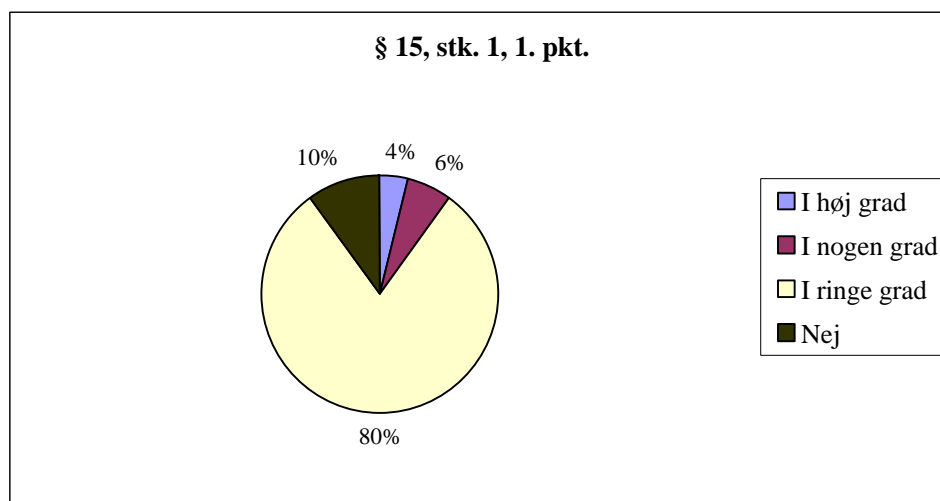

1. Antal sager, lægelige oplysninger: 60
2. Antal sager, arbejdsprøvning: 47
3. Antal sager, funktionsbeskrivelse: 51
4. Antal sager, andre oplysninger: 2

3.3.Er sagen overbelyst/overbehandlet?

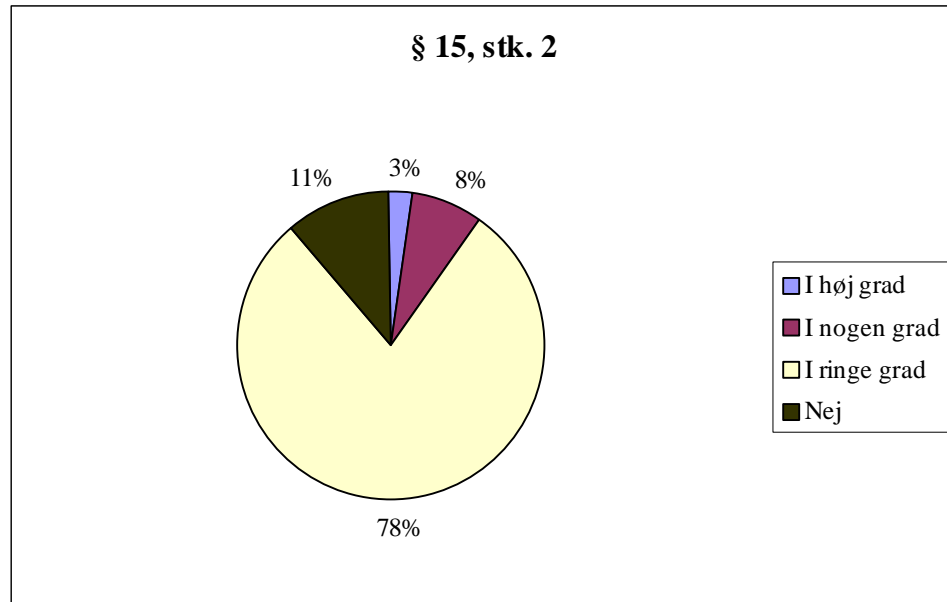
Der er svaret "nej" i alle 80 sager.

3.4.Er der dokumentation for at personens erhvervsevne er varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 1, 1. pkt., svarende til den af kommunen bevilgede førtidspension?

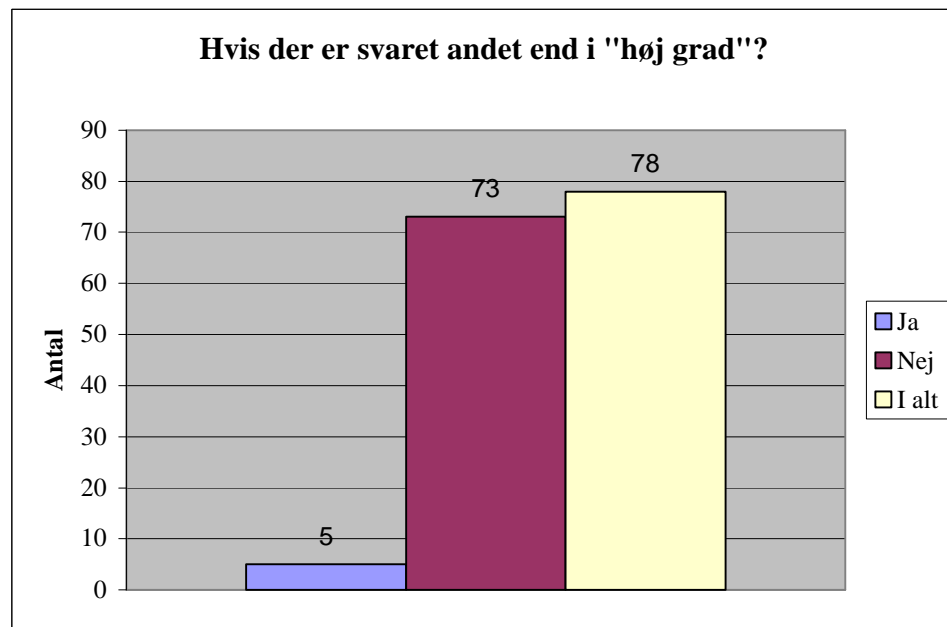
1. Antal sager, hvor der er svaret "i høj grad": 3
2. Antal sager, hvor der er svaret "i nogen grad": 5
3. Antal sager, hvor der er svaret "i ringe grad": 64
4. Antal sager, hvor der er svaret "nej": 8

3.5. Er der dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet (aktivering, revalidering, behandling og andet), jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 2?

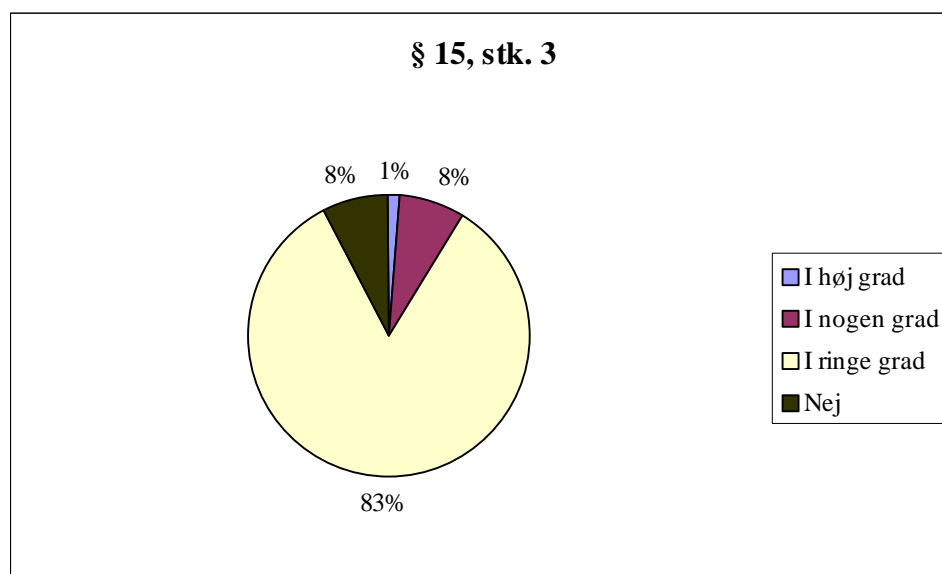
1. Antal sager, hvor der er svaret "i høj grad": 2
2. Antal sager, hvor der er svaret "i nogen grad": 6
3. Antal sager, hvor der er svaret "i ringe grad": 63
4. Antal sager, hvor der er svaret "nej": 9

3.5.1. Hvis der er svaret andet end "i høj grad", er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at erhvervsevnen ikke kunne forbedres?

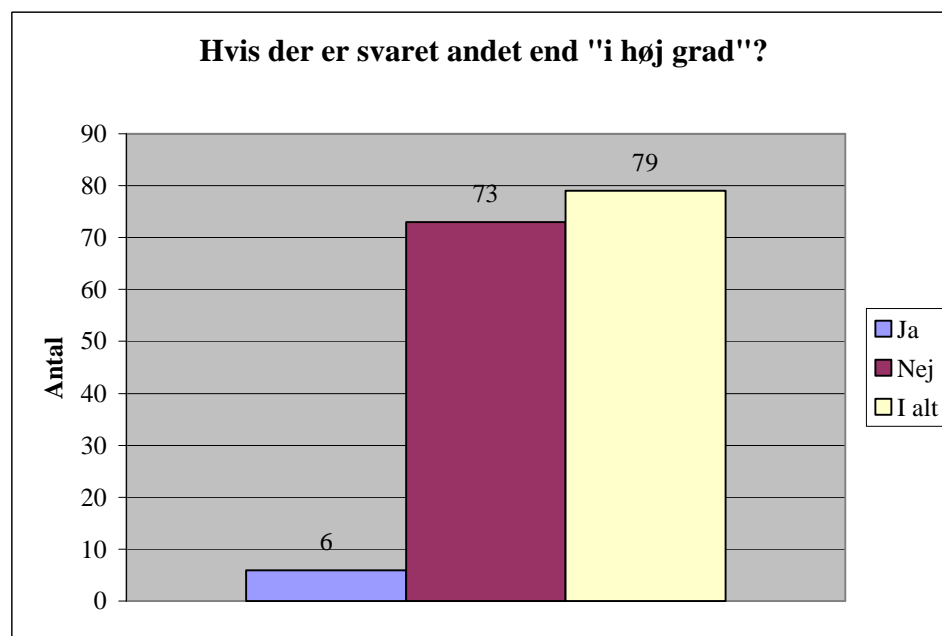
1. Antal sager, der er svaret "ja": 5
2. Antal sager, der er svaret "nej": 73

3.6. Er der dokumentation for, at kommunen i tilstrækkelig grad har belyst en eventuel resterhvervsevne, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 3?

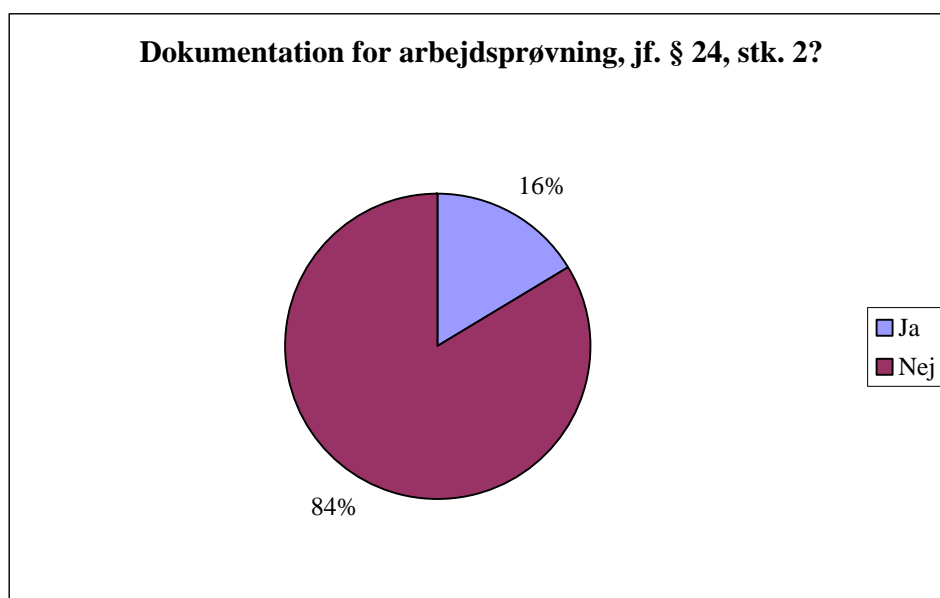
1. Antal sager, hvor der er svaret "i høj grad": 1
2. Antal sager, hvor der er svaret "i nogen grad": 6
3. Antal sager, hvor der er svaret "i ringe grad": 67
4. Antal sager, hvor der er svaret "nej": 6

3.6.1. Hvis der er svaret andet end "i høj grad", er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at erhvervsevnen var ophævet?

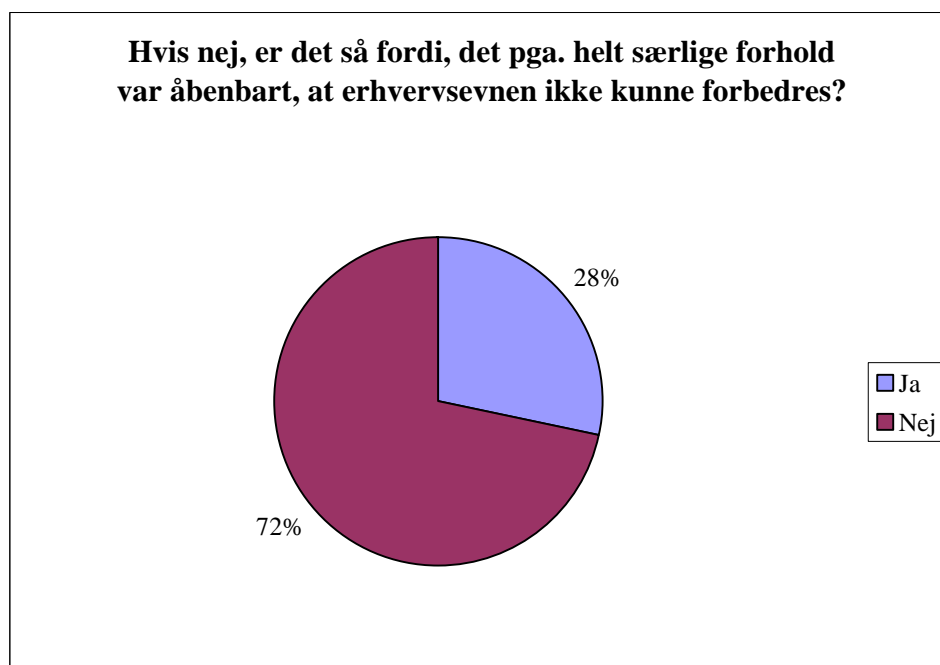
1. Antal sager, der er svaret "ja": 6
2. Antal sager, der er svaret "nej": 73

3.7. Er der dokumentation for, at der er foretaget arbejdsprøvning, jf. førtidspensionslovens § 24, stk. 2?

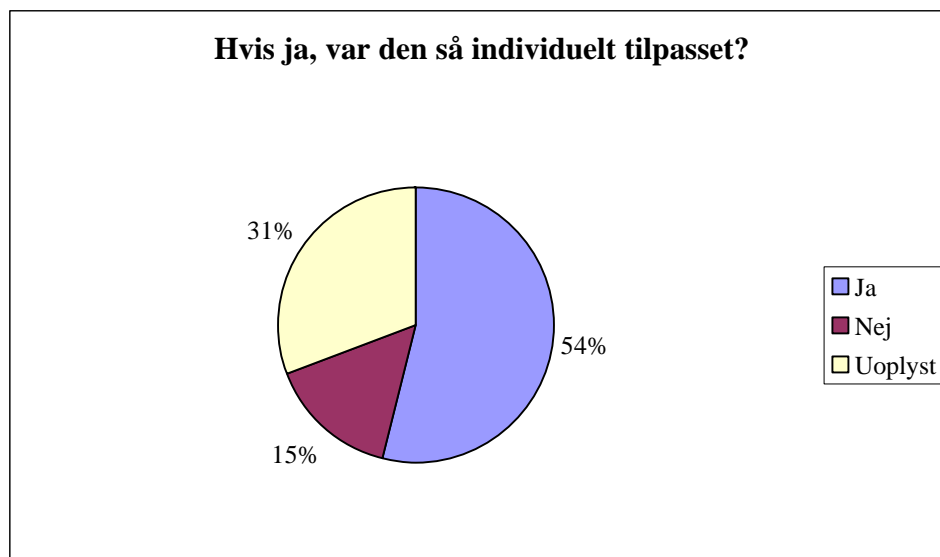
1. Antal sager, der er svaret "ja": 13
2. Antal sager, der er svaret "nej": 67

3.7.1. Hvis der er svaret "nej", er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at erhvervsevnen ikke kunne forbedres?

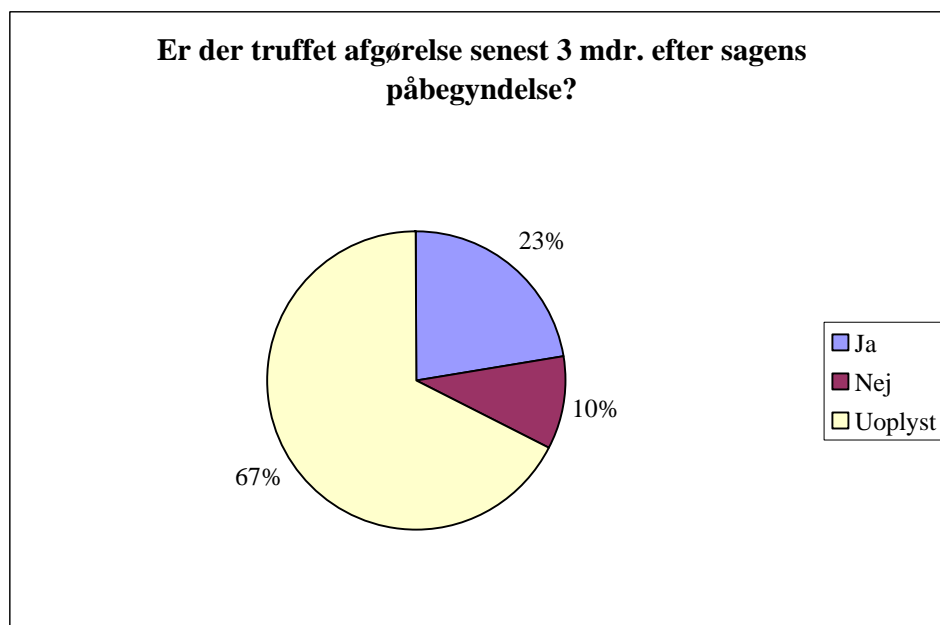
1. Antal sager, der er svaret "ja": 19
2. Antal sager, der er svaret "nej": 48

3.7.2. Hvis der er dokumentation for, at der er foretaget en arbejdsprøvning, var den så individuelt tilpasset?

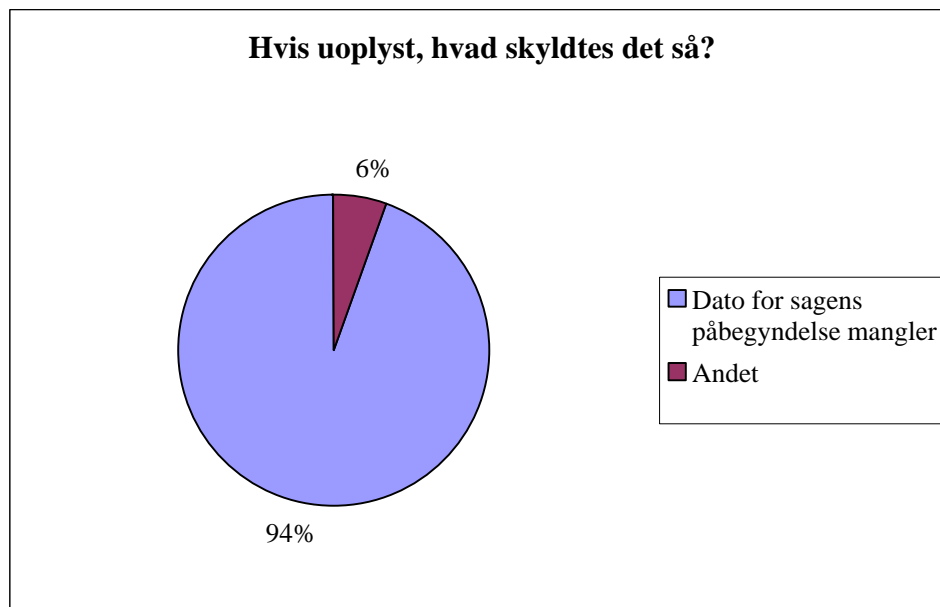
1. Antal sager, der er svaret "ja": 7
2. Antal sager, der er svaret "nej": 2
3. Antal sager, hvor det er uoplyst: 4

4. Er det truffet afgørelse senest 3 måneder efter sagens påbegyndelse, jf. førtidspensionslovens § 24, stk. 3, 1. pkt.?

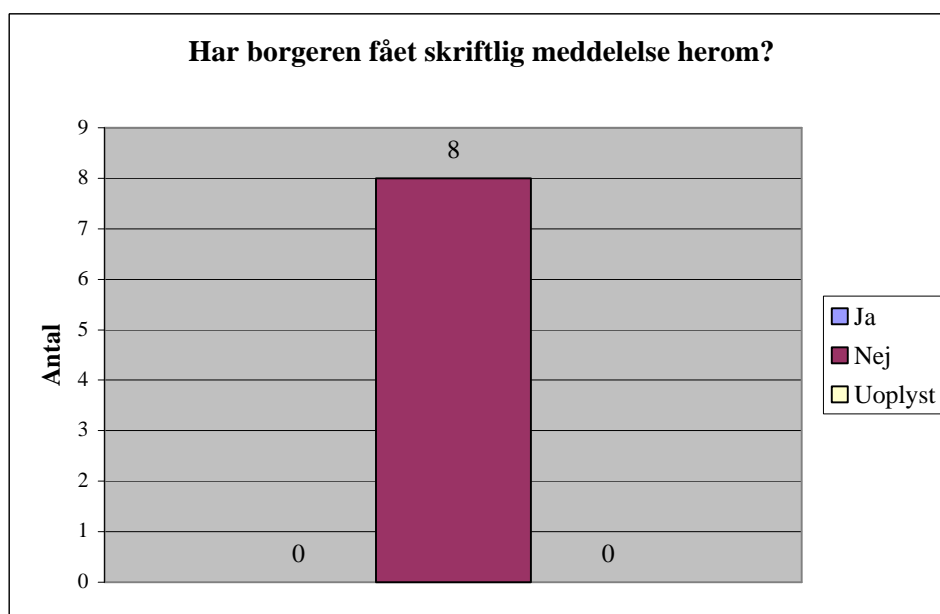
1. Antal sager, der er svaret "ja": 18
2. Antal sager, der er svaret "nej": 8
3. Antal sager, hvor det er uoplyst: 54

4.1. Hvis uoplyst, hvad skyldtes det så?

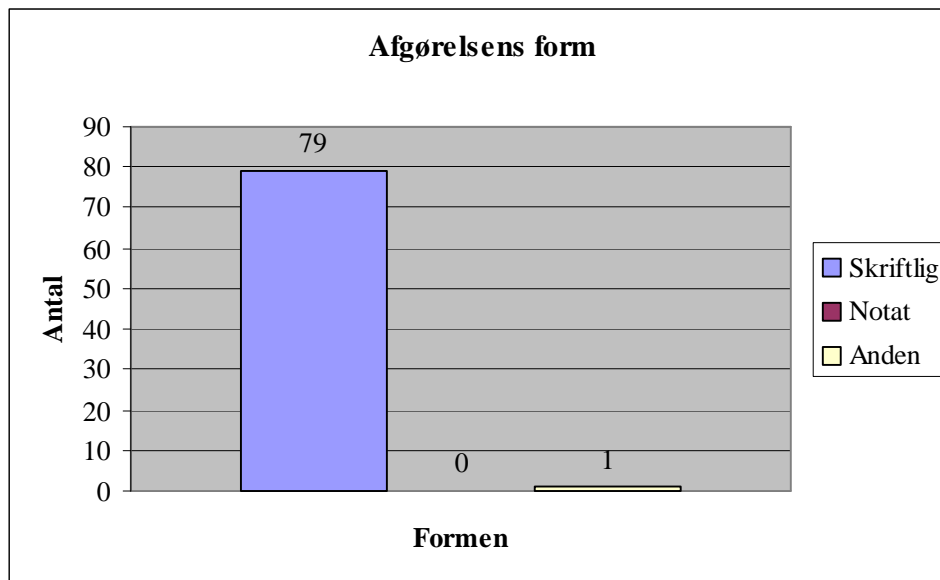
1. Antal sager, hvor dato for sagens påbegyndelse mangler: 51
2. Antal sager, hvor det skyldtes andre forhold: 3

4.2. Hvis der er svaret "nej", har borgeren så fået skriftlig meddelelse herom, jf. førtids-pensions-lovens § 24, stk. 3, 2. pkt.?

1. Antal sager, hvor der er givet skriftlig meddelelse: 0
2. Antal sager, hvor der ikke er givet skriftlig meddelelse: 8
3. Antal sager, hvor det er uoplyst: 0

5. Hvilken form har afgørelsen?

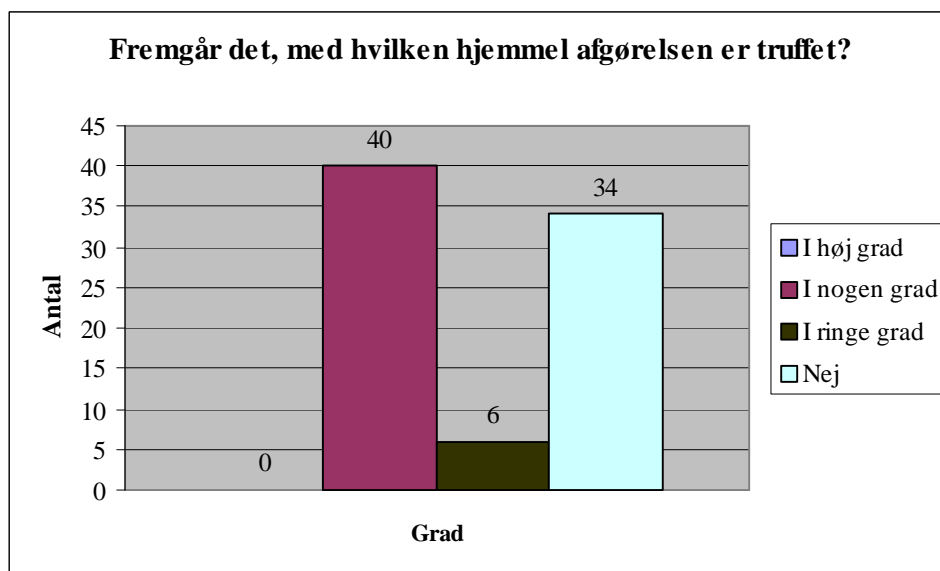

1. Antal afgørelser, der er meddelt skriftlig: 79
2. Antal afgørelser, der er et notat i kommunens journal: 0
3. Antal sager, der har en anden form: 1

5.1. Fremgår det, hvilken afgørelse, der er truffet?

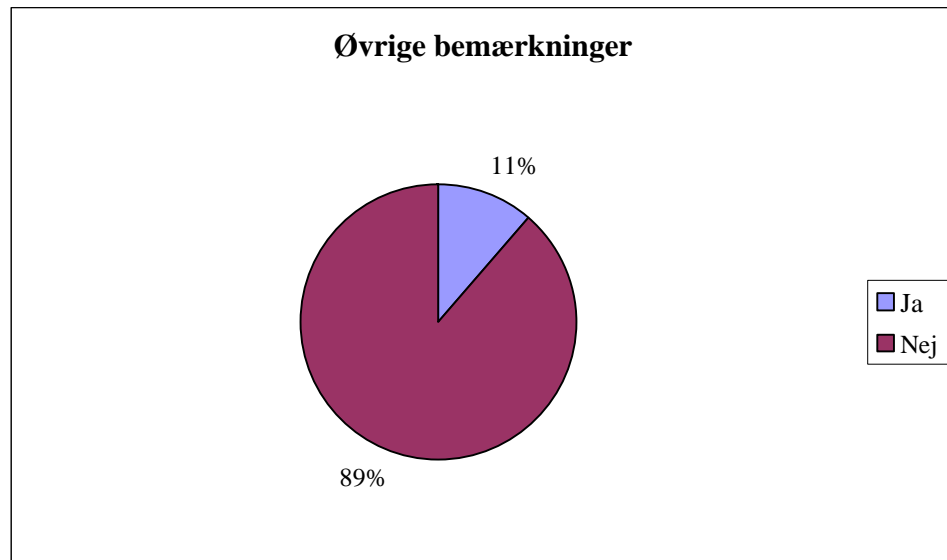
I alle 80 sager fremgår det "i høj grad", hvilken afgørelse, der er truffet.

5.2. Fremgår det, med hvilken hjemmel afgørelsen er truffet?

1. Antal sager, hvor der er svaret "i høj grad": 0
2. Antal sager, hvor der er svaret "i nogen grad": 40
3. Antal sager, hvor der er svaret "i ringe grad": 6
4. Antal sager, hvor der er svaret "nej": 34

5.3. Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger til formaliteten?

1. Antal sager, der er svaret "ja": 9
2. Antal sager, der er svaret "nej": 71

Bilag 2 – Uddrag af love og bekendtgørelser

Førtidspensionsloven

Uddrag af lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 485 af 29. maj 2007.

§ 14. Højeste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 60 år, der i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold.

Stk. 2. Mellemste førtidspension kan tilkendes

- 1) personer i alderen fra 18 til 60 år, hvis erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3, og
- 2) personer i alderen fra 60 til 65 år, hvis erhvervsevne er nedsat i det omfang, der er nævnt i stk. 1.

Stk. 3. Forhøjet almindelig førtidspension eller almindelig førtidspension kan tilkendes

- 1) personer i alderen fra 18 til 65 år, hvis erhvervsevne er nedsat på grund af helbredsmæssige forhold med mindst halvdelen,
- 2) personer i alderen fra 18 til 65 år, hvis erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, uden at nedsættelsen alene skyldes helbredsmæssige forhold, og
- 3) personer i alderen fra 50 til 65 år, når sociale og helbredsmæssige forhold taler for det.

Stk. 4. Pension efter stk. 3 tilkendes som forhøjet almindelig førtidspension til personer under 60 år og som almindelig førtidspension til personer over denne alder.

Stk. 5. Socialministeren kan fastsætte nærmere regler om tilkendelse af pension efter stk. 3, nr. 2 og 3.

Stk. 6. Alderen på det tidspunkt, hvor en førtidspensionssag påbegyndes, eller hvor der er ansøgt om pension efter §§ 16 og 21, er afgørende for, hvilken pension der kan tilkendes. Er de øvrige betingelser for tilkendelse først opfyldt på et senere tidspunkt, er det alderen på dette tidspunkt, der er afgørende for, hvilken pension der kan tilkendes.

Stk. 7. Efter det fyldte 60. år kan pension uden pensionistens samtykke hverken frakendes eller nedsættes til lavere form for pension, jf. § 13. Dette gælder dog ikke for invaliditetsydelse og bistands- og plejetillæg.

§ 15. Tilkendelse af pension efter § 14, stk. 1 og 2 og stk. 3, nr. 1 og 2, er betinget af, at erhvervsevnen varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet. Med henblik på pension efter § 14, stk. 3, nr. 2, skal der dog også lægges afgørende vægt på andre omstændigheder, der klart viser, at erhvervsevnen hos en ansøger, som ikke har andre forsørgelsesmuligheder, er varigt nedsat. Der kan i helt ekstraordinære tilfælde tilkendes pension efter § 14, stk. 3, nr. 2, uden at nedsættelsen af erhvervsevnen skyldes helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Tilkendelse af førtidspension efter § 14 forudsætter, at alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der kan forbedre erhvervsevnen, har været afprøvet, og at erhvervsevnen ikke varigt kan forbedres.

Stk. 3. Ved bedømmelsen af, i hvilket omfang erhvervsevnen er nedsat, skal der foretages en sammenligning mellem den indtægt, som den pågældende skønnes at kunne opnå ved et arbejde, der svarer til pågældendes kræfter og færdigheder, og som under hensyn til uddannelse og tidligere virksomhed kan forlanges af den pågældende, og den indtægt, som personer med lignende uddannelse normalt opnår i samme egn. Der skal endvidere tages hensyn til alder, livsstilling, bopæl og beskæftigelsesmuligheder og til sådanne andre omstændigheder, der i det enkelte tilfælde findes at burde tillægges vægt.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter nærmere regler om vurderingen af erhvervsevne- nedsættelsen for personer, der ikke kan anses for hidtil at have været fuldtidsbeskæftigede.

Ansøgning, sagsbehandling m.v.

§ 23. Ansøgning om pension indgives til kommunalbestyrelsen.

§ 24. Kommunalbestyrelsen skal behandle en ansøgning om førtidspension i forhold til alle de muligheder, der findes for at yde hjælp efter den sociale lovgivning.

Stk. 2. Behandlingen af en sag om førtidspension kan først påbegyndes på det tidspunkt, hvor det konstateres, at alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger har været afprøvet, jf. § 15, stk. 2. Dette gælder dog ikke i de tilfælde, hvor det vurderes, jf. stk. 1, at erhvervsevnen er ubetydelig og ikke kan forbedres efter de nævnte foranstaltninger i 1. pkt.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal som hovedregel træffe afgørelse senest 3 måneder efter tidspunktet for sagens påbegyndelse, jf. stk. 2. Kan afgørelsen i særlige tilfælde ikke træffes, inden der er forløbet 3 måneder, skal ansøgeren have en nærmere redegørelse for, hvad der er årsag til den forlængede sagsbehandlingstid, og meddelelse om, hvornår sagen forventes afgjort.

Udbetaling

§ 31. Pension udbetales månedsvis bagud fra den 1. i måneden efter, at der er ansøgt om pension, og at lovens betingelser er opfyldt, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Pension tilkendt efter §§ 14, 16 og 21 udbetales med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er truffet afgørelse om pension, dog senest med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er forløbet 3 måneder, fra behandlingen af førtidspensions sagen er påbegyndt eller der er ansøgt om pension efter §§ 16 eller 21. Pensionen, jf. 1. pkt., udbetales tidligst fra den 1. i måneden efter, at betingelserne for tilkendelse af pension efter §§ 14, 16 og 21 er opfyldt.

Stk. 3-8...

§ 49. Afgørelser efter denne lov kan påklages efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Afgørelser efter §§ 13-15, 21, 24 og 44 og § 54, stk. 3 og 4, kan påklages til beskæftigelsesankenævnet, jf. kapitel 8 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Klager behandles efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Bekendtgørelsen

Uddrag af bekendtgørelse nr. 1437 af 13. december 2006 om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Ansøgning, sagsbehandling m.v.

§ 1. Reglerne i denne bekendtgørelse anvendes for personer, der er tilkendt førtidspension, invaliditetsydelse og bistands- og plejetillæg, eller for hvem der er påbegyndt sag herom før 1. januar 2003.

§ 2. Ansøgning om tillæg efter lovens §§ 16, 17, 18 og invaliditetsydelse, anses for indgivet den dato, den modtages i kommunen.

Stk. 2. En førtidspensionssag, jf. lovens § 14, anses for påbegyndt den dato, kommunen træffer beslutning om, at alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der kan forbedre erhvervsevnen, har været afprøvet, og erhvervsevnen ikke varigt kan forbedres, jf. lovens § 24, stk. 2.

Stk. 3. For personer med fast bopæl i udlandet anses en pensionssag for påbegyndt den dato, hvor ansøgning om pension indgives til Den Sociale Sikringsstyrelse eller til rette myndighed i bopælslandet.

Stk. 4. Når kommunalbestyrelsen tager en sag op til kontrol, anses kontrolsagen for rejst den dato, som er fastsat i en truffen afgørelse, eller hvor der træffes beslutning om at tage en sag op til kontrol.

Stk. 5. Kommunen skal angive tidspunktet for sagens påbegyndelse, jf. stk. 1-2 og 4, og meddele dette til borgeren. Dette gælder dog ikke ansøgninger om personligt tillæg efter lovens § 17 og helbredstillæg efter lovens § 18.

Stk. 6. Den Sociale Sikringsstyrelse skal angive den dato, hvor Den Sociale Sikringsstyrelse har modtaget ansøgningen fra ansøgeren eller fra rette myndighed i bopælslandet, jf. stk. 3, og meddele denne til ansøgeren.

Tidsbegrænsning

§ 18. Ved tilkendelse af førtidspension til personer under 60 år efter lovens § 14, stk. 3, nr. 2 og 3, skal kommunalbestyrelsen fastsætte en frist for, hvornår sagen skal genoptages. Sagen skal dog genoptages senest efter 5 år regnet fra tilkendelsen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal ved genoptagelse af sagen undersøge mulighederne for at iværksætte aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der kan forbedre erhvervsevnen.

Stk. 3. Finder kommunalbestyrelsen, at pensionistens mulighed for erhvervsmæssig placering er uforandret, ydes pensionen fortsat, og der fastsættes ny frist for genoptagelse.

Stk. 4. Viser kommunalbestyrelsens undersøgelse, at pensionisten har mulighed for erhvervsmæssig placering, træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om, hvorvidt pensionen skal frakendes.

Vurdering af erhvervsevnenedsættelsen for ansøgere, der ikke kan anses for hidtil at have været fuldtidsbeskæftigede

Bedømmelsesgrundlag for personer for hvem der er påbegyndt sag om førtidspension i kalenderåret 2002

§ 19. Erhvervsevnenedsættelsen vurderes i forhold til fuldt erhverv, selvom ansøgeren ikke kan anses for hidtil at have været fuldtidsbeskæftiget.

Bedømmelsesgrundlag for personer, der er tilkendt førtidspension, eller for hvem der er påbegyndt sag herom inden den 1. januar 2002

§ 20. For enlige ansøgere vurderes erhvervsevnenedsættelsen i forhold til fuldt erhverv.

§ 21. For gifte ansøgere vurderes erhvervsevnenedsættelsen efter lovens § 15, stk. 1 og 3, når der træffes afgørelse om tilkendelse af førtidspension efter lovens § 14, stk. 1 og 2, og stk. 3, nr. 1 og 2. I vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen indgår arbejdsindtægtens størrelse, den tid og den måde ansøgeren hidtil har anvendt sin erhvervsevne på ved erhvervsarbejde eller arbejde i eget hjem (bedømmelsesgrundlag).

Stk. 2. Ved vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen for samlevende ansøgere, der lever i et fast ægteskabslignende forhold, sidestilles samlevende med gifte.

§ 22. For ansøgere, der hidtil har været beskæftiget ved erhvervsarbejde svarende til ca. 27 timer ugentligt, vurderes erhvervsevnenedsættelsen alene efter ansøgerens arbejdssevne ved fuldtids erhvervsarbejde (bedømmelsesgrundlaget "fuldt erhverv"). Ansøgere, der hidtil har været beskæftiget ved erhvervsarbejde svarende til fuld arbejdstid indenfor arbejdsområdet, men under 27 timer ugentlig, vurderes efter ansøgerens arbejdssevne ved fuldtids erhvervsarbejde. Medarbejdende ægtefæller uden anden erhvervsindkomst, som hidtil dagligt har deltaget i driften, vurderes efter ansøgerens arbejdssevne ved fuldtids erhvervsarbejde. Der lægges særligt vægt på, om ansøgeren skattemæssigt har været registreret som medarbejdende ægtefælle.

Stk. 2. For ansøgere, der hidtil har haft et ikke ubetydeligt supplerende erhvervsarbejde, og som ikke er omfattet af stk. 1, vurderes erhvervsevnenedsættelsen efter ansøgerens arbejdssevne ved deltids erhvervsarbejde og ved deltids arbejde i eget hjem (bedømmelsesgrundlaget "supplerende erhverv").

Stk. 3. For ansøgere, der hidtil har været beskæftiget ved husligt arbejde i eget hjem, og hvor ægtefællernes eller de samlevendes forsørgelsesgrundlag opgjort efter § 16 varigt ikke overstiger de indtægtsgrænser, der er fastsat i § 15, vurderes erhvervsevnenedsættelsen efter ansøgerens arbejdssevne ved deltids erhvervsarbejde og ved deltids arbejde i eget hjem (bedømmelsesgrundlaget "indikation for supplerende erhverv").

Stk. 4. For ansøgere, der ikke er omfattet af stk. 1-3, vurderes erhvervsevnenedsættelsen efter ansøgerens arbejdssevne ved fuldtidsarbejde i eget hjem (bedømmelsesgrundlaget "arbejde i eget hjem").

Stk. 5. Ved tvivl om hvilket bedømmelsesgrundlag, der skal lægges til grund for vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen, anvendes det for ansøgeren gunstigste bedømmelsesgrundlag.

Retssikkerhedsloven

Uddrag af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1047 af 27. august 2007.

§ 10. Myndigheden har ansvaret for, at sager, der behandles efter denne lov, er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at myndigheden kan træffe afgørelse.

§ 67. Klage til det sociale nævn, beskæftigelsesankenævnet og Ankestyrelsen skal ske inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Anmodning til Ankestyrelsen om optagelse af en sag til behandling efter § 57 skal ske inden for samme frist.

Stk. 2. Formanden for det sociale nævn eller formanden for beskæftigelsesankenævnet og chefen for Ankestyrelsen kan se bort fra, at fristerne ikke er overholdt, når der er særlig grund hertil. Afgørelser om at se bort fra klagefrister og afgørelser om klagefristernes beregning kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Retssikkerhedsbek.

Uddrag af bekendtgørelse nr. 768 af 27. juni 2007 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

§ 20. Det sociale nævn behandler klager over afgørelser truffet efter:

- 1) ...
- 2) lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension med undtagelse af afgørelser efter §§ 13-15, 21, 24, 44 og 54, stk. 3 og 4,
- 3) -15)...

§ 21. Beskæftigelsesankenævnet behandler klager over afgørelser truffet efter:

- 1) –6)...
- 7) §§ 13-15, 21, 24, 44 og 54, stk. 3 og 4, i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension,
- 8) –11)...

Forvaltningsloven

Uddrag af forvaltningsloven, lov nr. 571 af 19. december 1985.

§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.

25. Afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

Stk. 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at klagevejledning på nærmere angivne sagsområder, hvor særlige forhold gør sig gældende, kan undlades eller ske på anden måde end nævnt i stk. 1.

Bilag 3 - Uddrag af vejledninger

Førtidspensionsvejledningen

Uddrag af socialministeriets vejledning nr. 54 af 31. august 2007 om førtidspension efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Pensionsloven i hovedtræk

2.

Førtidspension er en aktuel ydelse, der udbetales til personer i alderen 18 til 65 år, der enten af helbredsmæssige eller behovsbestemte grunde ikke varigt kan forsørge sig selv. Førtidspension sikrer pensionisterne et løbende forsørgelsesgrundlag, som efter lovgivningen er fastsat som passende. Førtidspension er en forsørgelsesydelse, der er indtægtsafhængig for så vidt angår nogle af pensionens bestanddele. Pensionens størrelse baseres på pensionistens økonomiske forhold og på så aktuelle forhold som muligt med henblik på til enhver tid at sikre et forsørgelsesgrundlag.

Pension efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. er førtidspension, invaliditetsydelse samt en række tillæg.

Der findes efter loven følgende førtidspensionstyper:

- Almindelig førtidspension
- Forhøjet almindelig førtidspension
- Mellemste førtidspension og
- Højeste førtidspension

Invaliditetsydelse kan tilkendes personer i alderen 18 til 65 år, der ikke modtager pension, men som ville have ret til højeste eller mellemste førtidspension, hvis de ikke havde erhvervsmæssigt arbejde i et sådant omfang, at det afskærer dem fra en sådan pension. Endvidere kan invaliditetsydelse også være tilkendt personer, der på grund af alvorlig høreskade har store kontaktvanskeligheder.

Alle førtidspensionstyper består af grundbeløb og pensionstillæg. Herudover består de forskellige førtidspensionstyper af et eller flere tillæg.

	Almindelig Førtidspension	Forhøjet alm. Førtidspension	Mellemste Førtidspension	Højeste Førtidspension
(Folkepension)	Ekstra tillægsydelse	Ekstra tillægsydelse	Invaliditetsbeløb	Erhvervsudygtighedsbeløb
		Førtidsbeløb		Invaliditetsbeløb
Pensions-tillæg	Pensionstillæg	Pensions-tillæg	Pensionstillæg	Pensionstillæg
Grundbeløb	Grundbeløb	Grundbeløb	Grundbeløb	Grundbeløb

Førtidspensionister har herudover mulighed for at søge om forskellige tillæg, personligt tillæg, varmetillæg, petroleumstillæg og helbredstillæg.

Bistandstillæg kan tilkendes sammen med førtidspension eller invaliditetsydelse, hvis pågældende vedvarende må have personlig bistand af andre. Plejetillæg kan tilkendes i ste-

det for bistandstillæg, hvis invaliditeten kræver vedvarende pleje eller tilsyn, der gør det nødvendigt, at der stadig er en anden person til stede.

Der er efter anden lovgivning en række særlige regler, der stiller førtidspensionister omfattet af denne lov særligt gunstigt, eksempelvis reglerne om boligydelse.

Retten til en dansk social pension er som hovedregel betinget af, at modtageren

- har dansk indfødsret
- har fast bopæl her i riget samt
- har haft mindst 3 års fast bopæl her i riget mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. år.

Der er imidlertid en række undtagelser herfra.

Betingelserne om indfødsret, bopæl og optjening er således fraveget, hvor De Europæiske Fællesskabs Forordninger om social sikring for arbejdstagere m.v. har forrang i forhold til de nationale regler. Betingelserne kan også være fraveget ved overenskomst med et andet land.

Pensionen udbetales i visse tilfælde kun med en brøkdels af fuld ydelse (brøkpension), hvis pensionisten ikke har optjent ret til fuld pension, fordi den pågældende ikke har haft fast bopæl her i riget i et tilstrækkeligt antal år. Optjeningsprincippet bygger på bopælsår i Danmark, og er ikke afhængigt af indbetalte (skatte)bidrag eller tilknytning til arbejdsmarkedet.

Da pensionen er en forsørgelsesydelse, indtægtsreguleres den, såfremt pensionistens og dennes eventuelle ægtefælles eller samlevers indtægter overstiger nærmere fastlagte grænser. Visse ydelser efter loven indtægtsreguleres dog ikke.

Som udgangspunkt er førtidspensionen skattepligtig efter de almindelige regler for indkomstbeskatning. Visse ydelser efter loven er dog skattefri.

Afgørelser om ret til ydelser efter pensionsloven træffes af opholdskommunen. Kommunens afgørelser kan indbringes for henholdsvis beskæftigelsesankenævnet og det sociale nævn i statsforvaltningen afhængigt af hvad der klages over. Nævnenes afgørelser kan ikke indbringes for en anden administrativ myndighed, medmindre Ankestyrelsen skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning. Sikringsstyrelsens afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen træffer den endelige administrative afgørelse inden for det sociale område. En afgørelse truffet af en offentlig myndighed er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser samt principperne om god forvaltningsskik. Herved stilles krav til

- habilitet
- partshøring
- begrundelse af afgørelser, herunder henvisning til lovgrundlag og
- vejledning, herunder klagevejledning til borgeren.

Førtidspension

53.

Førtidspension kan efter lovens § 13 tilkendes og udbetales til personer i alderen fra 18 til 65 år, hvis de opfylder en række betingelser herfor om indfødsret, bopæl og optjening, se Afsnit 1. Det er endvidere en betingelse, at pågældendes erhvervssevne er nedsat i et vist omfang, se nedenfor vedrørende lovens § 14.

Loven omfatter kun personer, der har fået tilkendt førtidspension eller invaliditetsydelse før den 1. januar 2003, eller hvis sag om førtidspension eller invaliditetsydelse er påbegyndt før den 1. januar 2003.

De pensionsformer, der kan tilkendes, er:

- Højeste førtidspension,

- Mellemste førtidspension og
- Almindelig førtidspension, herunder forhøjet almindelig førtidspension.

Højeste førtidspension kan tilkendes personer fra 18 til 60 år.

Mellemste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 65 år. For personer, der er fyldt 60 år, skal erhvervsevnen dog være nedsat til det ubetydelige.

Almindelig førtidspension omfatter også forhøjet almindelig førtidspension.

Forhøjet almindelig førtidspension kan tilkendes personer under 60 år, mens almindelig førtidspension kan tilkendes personer, der er fyldt 60 år.

Størrelsen af de enkelte pensioner er beskrevet i Afsnit 7.

I stedet for mellemste eller højeste førtidspension kan der være mulighed for at tilkende invaliditetsydelse. Betingelserne for tilkendelse af invaliditetsydelse er beskrevet i punkt 164 og 165.

Som tillæg til førtidspension eller invaliditetsydelse kan der tilkendes bistands- eller plejetillæg. Betingelserne for tilkendelse af disse ydelser er beskrevet i kapitel 11.

Som supplement til alle typer førtidspension kan der tilkendes varmetillæg, personligt tillæg og helbredstillæg. Der kan dog ikke ydes personligt tillæg til modtagere af invaliditetsydelse. Se kapitel 12 ff. om disse tillæg.

Sådan er de enkelte førtidspensionstyper sammensat:

Førtids-pension	Grund-beløb	Pensions-tillæg	Ekstra tillægsydelse	Førtids-Beløb	Invaliditets-beløb	Erhvervs-udygtigheds-beløb
Almindelig	x	x	x			
Forhøjet almindelig	x	x	x	X		
Mellemste	x	x			x	
Højeste	x	x			x	x

Tilkendelse af førtidspension

54.

Betingelserne er beskrevet i lovens §§ 14 og 15 og bekendtgørelsens kapitel 4 og 5.

"Ansøgningstidspunkt" og alder

55.

Alderen på det tidspunkt, hvor behandlingen af en førtidspensionssag påbegyndes, eller hvor der er ansøgt om bistands- eller plejetillæg eller invaliditetsydelse, er afgørende for, hvilken pension, der kan tilkendes.

F.eks. kan højeste førtidspension kun tilkendes personer i alderen 18 til 60 år. Er personen fyldt 60 år, når alle relevante aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der kan forbedre erhvervsevnen, har været afprøvet, og der hermed kan påbegyndes en sag om førtidspension, kan der alene tilkendes mellemste førtidspension, selvom personens erhvervsevne er nedsat til det ubetydelige, jf. § 14, stk. 2, nr. 2.

Tidspunktet for påbegyndelse af en førtidspensionssag og ansøgningstidspunktet for bistands- og plejetillæg og invaliditetsydelse har således ikke blot betydning for udbetalingstidspunktet, men også for berettigelsen til ydelser efter pensionsloven, jf. lovens § 14, stk. 6.

Om førtidspensionssagens påbegyndelse, se punkt 183.

Hovedbetingelser for tilkendelse af førtidspension

56.

Loven skelner mellem tilkendelse af førtidspension på et rent helbredsmæssigt grundlag og tilkendelse af førtidspension fortrinsvis af sociale grunde.

Helbredsbettinget førtidspension

For at tilkende pension på et helbredsmæssigt grundlag, er det en betingelse,

- at erhvervsevnen er nedsat med mindst halvdelen på grund af fysisk eller psykisk invaliditet,
- at tilstanden er varig og
- at mulighederne for at bedre erhvervsevnen ved aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger har været afprøvet og er udtømte.
- Helbredsbettinget førtidspension kan tilkendes som en højeste, mellemste, forhøjet almindelig eller en almindelig førtidspension.

Socialt betinget førtidspension

Førtidspension, der tilkendes alene eller fortrinsvis af sociale grunde, kan kun tilkendes som en almindelig førtidspension eller en forhøjet almindelig førtidspension.

Sag om førtidspension på socialt grundlag kan kun behandles,

- hvis pågældendes og en eventuel ægtefælles forsørgelsesgrundlag varigt er lavere end en vis indtægtsgrænse, jf. bek. §§ 15 og 16.

Det er endvidere en betingelse,

- at erhvervsevnen efter en individuel, konkret vurdering er nedsat med mindst halvdelen, eller sociale og helbredsmæssige forhold efter en konkret samlet bedømmelse taler for tilkendelse af pension, jf. bek. § 17.

Fysisk eller psykisk invaliditet

57.

Ved fysisk eller psykisk invaliditet forstås, at der skal være tale om helbredsmæssige forhold, som varigt medfører begrænsninger i mulighederne for at klare et arbejde.

Varig tilstand

58.

At tilstanden skal være varig betyder, at der efter en konkret vurdering er grundlag for at antage, at den fysiske eller psykiske invaliditet hos den pågældende ansøger ikke vil kunne bedres væsentligt hverken spontant eller ved behandling.

Udtømte aktiverings- og revalideringsmuligheder m.v.

59.

Aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der kan forbedre erhvervsevnen, skal være afprøvet, og erhvervsevnen skal ikke varigt kunne forbedres, jf. lovens § 15, stk. 2.

Der kan endvidere henvises til Vejledning om førtidspension fra 1. januar 2003 efter lov om social pension og Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Helhedsvurdering

60.

Ifølge § 5 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, kan kommunerne ikke nøjes med at behandle en ansøgning om førtidspension i forhold til reglerne om social pension. En ansøgning om førtidspension skal behandles i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning m.v. Kommunen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller hjælp efter anden lovgivning. Sagen skal således ikke kun behandles i forhold til den konkrete form for hjælp, som en borger har søgt om. Det er derfor ikke muligt for ansøgeren at anmode om, at der alene påbegyndes en sag om førtidspension.

Sager om forhøjelse af en tidligere tilkendt førtidspension

61.

En person, der tidligere er tilkendt almindelig, forhøjet almindelig eller mellemste førtidspension, har mulighed for at søge om at få tilkendt en anden pensionstype. Ved vurderingen af en sådan sag skal kommunen også, ligesom ved personer, der ikke tidligere er tilkendt førtidspension, foretage en helhedsvurdering og afprøve og forsøge at forbedre erhvervsevnen. Om sagsbehandlingen i øvrigt ved sager om forhøjelse af en tidligere tilkendt førtidspension, herunder om anvendelse af arbejdsevnetoden, se Afsnit 3.

Forebyggelse og aktivering

62.

Helhedsvurderingen skal styrke den tidlige, forebyggende og aktiverende indsats med henblik på, at ansøgere eller modtagere af sociale ydelser kan opnå eller fastholde beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Det er afgørende, at ansøgere om sociale ydelser på et så tidligt tidspunkt som muligt får den rigtige hjælp.

Det er således vigtigt med en tidlig indsats i form af aktivering, revalidering eller skånejob/fleksjob m.v. Lovens § 15, stk. 2, forudsætter, at der sker en tidlig, aktiv indsats for de personer, der hermed kan hjælpes tilbage til eller ind på arbejdsmarkedet.

Før en førtidspensionssag påbegyndes, stilles der krav om, at pågældende har været igennem et forudgående forløb, hvor pågældende er forsøgt hjulpet tilbage til eller ind på arbejdsmarkedet. Det er vigtigt, at arbejdsprøvningen, uddannelsen m.v. er tilpasset den enkelte borgers formåen, og at der således tages hensyn til borgerens fysiske eller psykiske gener ved tilrettelæggelsen af indsatsen. Det er også vigtigt, at kommunen vurderer, hvornår sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes afgørelse, således at der ikke iværksættes foranstaltninger, som ikke bidrager til yderligere afklaring eller udvikling af borgerens ressourcer. Sager om førtidspension skal være overbevisende oplyst, de skal ikke være overbelyste.

Alene i de tilfælde, hvor det efterfølgende må konkluderes, at der ikke er nogen foranstaltninger, der varigt kan forbedre den pågældendes erhvervsevne eller muligheder på arbejdsmarkedet, kan behandlingen af førtidspensionssagen påbegyndes. Efter en nærmere vurdering af de konkrete forhold, kan der eventuelt tilkendes førtidspension.

Når betingelserne om invaliditet, varighed og udtømte aktiverings- og revalideringsforanstaltninger m.v. er opfyldte, foretages vurderingen af erhvervsevnenedsættelsen.

Nærmere gennemgang af betingelser

63.

Nedenfor gennemgås betingelserne for at tilkende de enkelte pensionsydelser.

Der gøres nærmere rede for den helbredsmæssige og sociale bedømmelse. Der omtales endvidere betydningen af muligheden for forbedring af erhvervsevnen, om bedømmelsesgrundlaget for gifte personer, for hvem der overvejes førtidspension, samt bedømmelsen af økonomiske forhold.

Højeste førtidspension

Nedsættelse af erhvervsevnen

64.

Højeste førtidspension kan tilkendes personer under 60 år, hvis erhvervsevne er helt eller næsten helt bortfaldet på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, se lovens § 14, stk. 1, og § 15.

Nedsættelsen af erhvervsevnen skal ses i relation til ethvert erhverv. Det er ikke tilstrækkeligt, at erhvervsevnen er ophævet eller ubetydelig i pågældendes hidtidige arbejde. Invaliditeten skal være af en sådan sværhedsgrad, at den forhindrer pågældende i at påtage sig arbejde af nogen betydning. Enhver relevant aktiverings- og revalideringsmulighed m.v. skal være forsøgt.

Betingelsen er opfyldt, når der er konstateret en alvorlig kronisk, fysisk eller psykisk lidelse, som medfører en svær svækkelsestilstand, eller der er konstateret alvorlige blivende følger efter en overstået sygdom.

Betingelsen er også opfyldt, når der er tale om en alvorlig kronisk lidelse, og det skønnes, at arbejde vil forringe helbredstilstanden, således at det er nødvendigt, at pågældende varigt skånes for arbejde af betydning.

Bedømmelsen af, om en person har en ubetydelig erhvervsevne, sker ved et skøn på baggrund af samtlige oplysninger i sagen, f.eks. helbredsoplysninger, oplysninger om resultat af eventuelle arbejdsprøvnings m.v. Kommunen skal således vurdere, i hvilket omfang pågældende har mulighed for at udføre indtægtsgivende arbejde.

Tilkendelse af højeste førtidspension er betinget af, at ansøger i ethvert erhverv må anses for kun at have en ubetydelig erhvervsevne i behold. Det er således ikke tilstrækkeligt, at erhvervsevnen er nedsat med mere end 2/3. Erhvervsevnen skal være helt eller næsten helt bortfaldet, og enhver revalideringsmulighed skal være udelukket. Se Ankestyrelsens principafgørelse SM P-19-01.

Hvis personen på afgørelsestidspunktet har indtægtsgivende arbejde, kan der ved afgørelsen tages hensyn til dette. En varig indtægt ved personligt arbejde kan normalt ikke betragtes som ubetydelig, hvis den har en sådan størrelse, at den svarer til erhvervsudtygthedsbeløbet. En indtægt af en sådan størrelse kan derfor ikke umiddelbart forenes med tilkendelse af højeste førtidspension.

Mellemste førtidspension

Nedsættelse af erhvervsevnen for personer under 60 år

65.

Mellemste førtidspension kan tilkendes personer under 60 år, hvis deres erhvervsevne ikke skønnes ophævet i ethvert erhverv, men dog nedsat med omkring 2/3, se lovens § 14, stk. 2, nr. 1.

Det skal fremgå af de helbredsmæssige oplysninger, at der er tale om en betydelig invaliditet, som kan anses for at være årsag til den varige nedsættelse af erhvervsevnen.

Ved bedømmelsen af om erhvervsevnen i det enkelte tilfælde kan anses for betydeligt nedsat, skal der foretages en sammenligning mellem på den ene side den arbejdsindtægt, pågældende skønnes at kunne tjene ud fra pågældendes kræfter og færdigheder, og på

den anden side den arbejdsindtægt, som personer med lignende uddannelse og færdigheder normalt tjener.

I bedømmelsen skal bl.a. indgå pågældendes alder, livsstilling, bopæl og beskæftigelsesmuligheder. Den generelle beskæftigelsesmæssige situation kan ikke tillægges betydning. Ved tilkendelse af denne pension antages det, at der er en resterhvervsevne. Ved vurderingen af omfanget af den resterende erhvervsevne skal der lægges vægt på bl.a. resultaterne af den forudgående samlede konkrete indsats for at fastholde pågældende på arbejdsmarkedet, eller få pågældende ind på arbejdsmarkedet.

Om bedømmelsen af helbredsmæssige, sociale samt økonomiske forhold, se punkt 69ff.

Nedsættelse af erhvervsevnen for personer over 60 år

66.

Personer, der efter det fyldte 60. år søger pension på grund af en alvorlig invaliditet, kan tilkendes mellemste førtidspension, se lovens § 14, stk. 2, nr. 2. Betingelsen herfor er, at erhvervsevnen er nedsat i samme omfang som nævnt i lovens § 14, stk. 1 (højeste førtidspension), se punkt 64.

69.

Pension kan tilkendes, hvis personens erhvervsevne er nedsat på grund af en varig fysisk eller psykisk invaliditet, se lovens § 15. Det er en betingelse, at lidelsen i sig selv bevirker en betydelig og varig nedsættelse af personens funktionsevne på arbejdsmarkedet og dermed af evnen til at forsørge sig selv ved arbejde.

Kommunen har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes afgørelse, jf. § 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Det er kommunen, der efter en konkret vurdering beslutter, hvilke oplysninger der er nødvendige til belysningen af pågældende helbredsforhold. Det er endvidere kommunen, der selvstændigt vurderer de helbredsmæssige oplysninger i relation til førtidspensionssagen.

Kommunens bedømmelse forudsætter, at pågældendes helbredsforhold er grundigt undersøgt og velbeskrevet - typisk af en læge eller andre fagfolk. Bedømmelsen forudsætter desuden et indgående kendskab til lidelsens indvirkning på den erhvervsmæssige funktionsevne. Bedømmelsen må tage udgangspunkt i erfaringer om, hvilke helbredsmæssige begrænsninger og lidelser der almindeligvis medfører, at folk må opgive erhvervsarbejde helt eller delvis.

Om den helbredsmæssige oplysning af sagen og vurderingen heraf henvises til Afsnit 3, punkt 199ff.

Varig lidelse

70.

At lidelsen skal være varig betyder, at der ikke er udsigt til, at den bedres væsentligt hverken af sig selv eller ved behandling.

Sagens oplysning

71.

Kommunen kan anmode om, at den pågældende medvirker til sagens oplysning, herunder lader sig undersøge og behandle af en læge eller indlægges til observation og behandling, jf. § 11 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Pågældende har naturligvis ikke pligt til at underkaste sig undersøgelse eller behandling, der kan medføre fare for liv eller førtilighed.

Afklaring heraf må foretages på baggrund af en lægelig vurdering i det konkrete tilfælde.

Samtykke

72.

Om samtykke ved indhentelse af helbredsmæssige oplysninger og følgerne af manglende afgivelse af samtykke, henvises til § 11 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, samt vejledningen hertil.

Medvirken

73.

Hvis pågældende ikke medvirker til at få nødvendige oplysninger frem, ikke vil lade sig undersøge eller behandle (i de tilfælde hvor dette kan kræves) eller ikke vil give samtykke til at kommunen indhenter oplysninger, træffer kommunen afgørelse på det foreliggende grundlag. Dette gælder dog ikke, hvis kommunen kan indhente oplysninger uden samtykke, jf. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, § 11 b.

Samlet vurdering af erhvervsevnenedsættelsen

74.

I de fleste tilfælde indgår den helbredsmæssige vurdering som et led i kommunens samlede skøn over erhvervsevnenes nedsættelse. Pågældendes sociale og erhvervsmæssige forhold sammen med den helbredsmæssige vurdering er således med til at bestemme, om der skal tilkendes højeste, mellemste eller (forhøjet) almindelig førtidspension på grund af helbredsmæssige forhold.

Vurdering alene på helbredsmæssige oplysninger

75.

En helbredsvurdering alene kan dog være tilstrækkeligt grundlag for bedømmelse af erhvervsevnenes nedsættelse. Det drejer typisk sig om tilfælde, hvor det ud fra de helbredsmæssige oplysninger er klart, at erhvervsevnen er nedsat til en ubetydelighed, og at der ikke er nogen mulighed for at forbedre den. I et sådant tilfælde kan der altså tilkendes højeste førtidspension uden nærmere arbejdsprøvning eller lignende.

Sproglige vanskeligheder

76.

Manglende sproglige færdigheder (f.eks. analfabetisme eller manglende danskkundskaber) kan alene medføre social/erhvervsmæssig invaliditet, og kan ikke tillægges betydning ved graduering af helbedsbetinget førtidspension.

Bedømmelse af sociale forhold i forbindelse med vurdering af erhvervsevnen Erhvervsmæssige følger af invaliditet

77.

Erhvervsevnetabskriteriet rummer både lægelige og sociale momenter. De samme helbredsmæssige forhold kan have helt forskellige erhvervsmæssige følger for den enkelte

ansøger. På baggrund af de helbredsmæssige og sociale oplysninger skal det bedømmes, hvad pågældende er i stand til at tjene, når invaliditeten tages i betragtning. Alle de muligheder, som det med rimelighed kan forlanges, at pågældende udnytter, skal indgå i bedømmelsen. Der skal tages hensyn til pågældendes uddannelse, tidligere virksomhed, alder, livsstilling, bopæl og beskæftigelsesmuligheder samt til andre forhold, der kan antages at være af betydning, se lovens § 15, stk. 3.

Indtægten sammenlignes med en normal arbejdsindtægt for en person med lignende uddannelse og baggrund.

Med udgangspunkt i sammenligningen træffes der afgørelse om, hvorvidt erhvervsevnen er nedsat i et omfang, der giver ret til pension og i bekræftende fald hvilken type. Det samlede skøn udøves på grundlag af relevante oplysninger fra den sociale, erhvervsmæssige og sundhedsmæssige sagkundskab.

Varigt forsørgelsesbehov

78.

Varighedsbetingelsen er kun opfyldt, hvis det må forventes, at de årsager, der har medført behovet, fortsat vil være til stede, og deres virkning ikke kan afhjælpes på anden måde inden det fyldte 65. år.

Andre faktorer

79.

I det følgende omtales en række andre faktorer, der må indgå ved vurderingen af forsørgelsesbehovet. De enkelte forhold har ikke direkte karakter af tilkendelsesbetingelser. Det vil imidlertid være vanskeligt at bedømme, om en person reelt har et udækket forsørgelsesbehov, og om situationen er varig, hvis der ikke er skaffet tilstrækkelige oplysninger om disse forhold. Der kan ikke gives en udtømmende og detaljeret beskrivelse af alle de faktorer, der kan indgå i den samlede vurdering.

Beskrivelsen omfatter forhold, der klart har betydning, når en førtidspensionssag behandles for personer i alderen fra 50 til 65 år efter lovens § 14, stk. 3, nr. 3. De samme undersøgelser vil imidlertid ofte være nødvendige for at fastslå, om erhvervsevnenedsættelsen efter § 14, stk. 3, nr. 2, er mindst halvdelen, og for at opnå sikkerhed for, at nedsættelsen er varig.

Alder

80.

Pågældendes alder indgår ved bedømmelsen af, om behovet for forsørgelse vil vare ved. Varighedsbetingelsen er kun i ganske særlige situationer opfyldt for yngre personer. Generelt kan siges, at jo yngre en person er, desto stærkere må de øvrige faktorer, der indgår ved bedømmelsen, tale for forhøjelse af en tilkendt pension.

Helhedsvurdering

81.

Det forudsættes, at kommunen i overensstemmelse med lov om aktiv socialpolitik, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samt loven udøver en aktiv indsats for at aktivere og revalidere m.v.

Kommunen skal være opmærksom på og benytte sig af alle tilbud, der eksisterer både inden for og uden for sociallovgivningens område for erhvervsplacering, aktivering, oplæring, uddannelse og genoptræning i videste forstand.

Vurdering af beskæftigelses- og revalideringsmuligheder under sagens behandling

82.

Principielt skal alle relevante aktiverings- og revalideringsbestrebelse m.v. således være afprøvet og vist sig udsigtsløse, førend spørgsmålet om forhøjelse af førtidspension kan overvejes.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der undtagelsesvis kan være tilfælde, hvor det er uomtvisteligt, at ansøger er berettiget til en given førtidspension, men hvor det via en aktiverings- eller revalideringsindsats m.v., kan begrænses til netop denne type førtidspension. Se i øvrigt Afsnit 6 om lovens § 44.

Hvis der er mulighed for at opnå en begrænset forbedring af erhvervsevnen, men det er klart, at pågældende selv derefter vil være berettiget til en pension, må der tilkendes den pension, der under alle omstændigheder er ret til. Efter afsluttet aktiverings-, revalideringsindsats m.v. må det herefter afgøres, om pågældende eventuelt er berettiget til en højere pension.

Beskæftigelse og revalidering, når der er tilkendt pension

83.

Når pension er tilkendt, skal kommunen fortsat være opmærksom på, om der kan være muligheder for at forbedre erhvervsevnen.

Personer med førtidspension kan søge om revalidering efter lov om aktiv socialpolitik med henblik på at få et job med løntilskud til førtidspensionister, et fleksjob eller et job på ordinære vilkår.

Det forudsættes, at kommunalbestyrelsen følger pensionisten og er opmærksom på, om der i løbet af perioden opstår ændringer i pensionistens forhold, som gør det muligt at gennemføre aktiverings- eller revalideringsforanstaltninger m.v.

Der kan således efter tilkendelsen af førtidspension ske ændringer, der kan medføre nedsættelse eller bortfald af pensionen. Pensionen kan også gøres hvilende. Både førtidspensionisten og kommunen kan tage initiativ til sådanne ændringer i pensionen. Se nærmere Afsnit 6, punkt 324-332.

Indtægter baseret på arbejdsindsats

86.

Ved opgørelsen medregnes i denne forbindelse kun indtægter, der er baseret på pågældendes arbejdsindsats. De indtægter, der kommer i betragtning, kan dels være lønindtægt, dels indtægt ved arbejde i egen eller ægtefællens virksomhed. Når pågældende ikke har nogen indtægt, må der foretages et skøn over pågældendes indtjeningssevne. Opgørelsen og skønnet over pågældendes indtjeningssevne foretages med udgangspunkt i de principper for opgørelse af arbejdsindtægten, som anvendes ved beregning af grundbeløbet til folkepensionister. Der henvises til Afsnit 4 i vejledningen om folkepension.

Når omfanget af erhvervsevnenedsættelsen bedømmes, skal der foretages en sammenligning mellem den arbejdsindtægt, pågældende har eller skønnes at kunne opnå, og den indtægt, der er sædvanlig inden for tilsvarende erhverv i samme egn, se lovens § 15, stk. 3.

Hvis der foreligger en arbejdsindtægt, som ikke stemmer overens med vurderingen af de helbredsmæssige forhold, skal det overvejes, om denne vurdering understøttes af andre forhold. Førtidspension kan således ikke udelukkes alene under henvisning til en høj arbejdsindtægt.

Indhentelse af oplysninger

194.

Det er den myndighed, der skal træffe afgørelse, der har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, se retssikkerhedslovens § 10.

I retssikkerhedsloven er der fastsat regler for indhentelse af de oplysninger, der er nødvendige for at træffe afgørelse i en sag, herunder også i sager om førtidspension. Der henvises derfor til Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, kap. 12-19.

Vedrørende indhentelse af fortrolige oplysninger m.v. inden for den sociale lovgivning, henvises endvidere til forvaltningsloven, §§ 27-32 og straffeloven, §§ 152-152 f, samt pkt. 145-192 i Justitsministeriets Vejledning om forvaltningsloven fra 1986 og persondataloven.

Kommunen afholder endeligt udgifter til f.eks. lægeerklæringer, som indhentes i forbindelse med sagsbehandlingen.

Hvilke oplysninger skal indhentes

Nødvendige oplysninger

195.

Det forudsættes, at der ved førtidspensionssagens påbegyndelse allerede foreligger en stor del af de oplysninger, der er nødvendige for at behandle en førtidspensionssag, herunder eventuelle helbredsmæssige oplysninger til brug for sagens behandling.

Arbejdsevnetoden vil med fordel kunne anvendes. Der henvises til Bekendtgørelsen om beskrivelse, udvikling og vurdering af arbejdsevne og til Vejledning om førtidspension fra den 1. januar 2003, hvori arbejdsevnetoden er nærmere beskrevet.

Det afhænger naturligvis af karakteren af den enkelte sag, hvor omfattende oplysninger der skal foreligge og eventuelt indhentes i forbindelse med behandlingen af sagen.

I det følgende omtales hvilke oplysninger, der normalt må foreligge, før en førtidspensionssag kan anses for tilstrækkelig oplyst.

Familieforhold

196.

Der skal normalt gives en beskrivelse af pågældendes familieforhold, da dette kan have betydning for borgerens mulighed for at udnytte erhvervsevnen. Det kan være forhold som økonomi, ægtefælle/samlevers arbejde, antal børn, pasningsmuligheder m.v. Særligt i forhold til sager om (ændring af tidligere tilkendt) behovsbestemt førtidspension efter § 14, stk. 3, nr. 2 og 3, er det af afgørende betydning at få beskrevet, om borgeren (fortsat) er gift eller samlevende.

Uddannelse

197.

Det må oplyses, om pågældende har gennemgået almindelig folkeskole eller en udvidet skolegang, og da hvilke afsluttende prøver, pågældende har taget. Hvis der har været en unormal skolegang, f.eks. specialskole eller hyppige skoleskift, må der gøres rede for baggrunden herfor. Desuden må det oplyses, om pågældende har gennemgået en efterfølgende teoretisk eller praktisk uddannelse. Dette er af betydning for at vurdere, om der er mulighed for uddannelse, omskoling eller revalidering.

Arbejdsmarkedserfaring

198.

Pågældendes erhvervsforløb må belyses med en kort men dækkende beskrivelse af de enkelte arbejdsforhold. Det er især forløbet gennem de sidste 4-5 år, der er af betydning. Det skal også beskrives, om det var arbejde på normale vilkår, eller om der blev taget særlige hensyn.

Oplysning om arbejdsmarkedserfaring er også relevant i sager om personer, der tidligere er tilkendt invaliditetsydelse, men som nu ønsker at overgå til førtidspension.

For førtidspensionister, der f.eks. har måttet ophøre med et deltidsarbejde, og derfor søger om forhøjelse af førtidspension, skal tidspunktet for det helt eller delvise arbejdsophør anføres, og årsagen hertil oplyses. Det må beskrives, om årsagen har været, at der har været tale om mangel på arbejde, herunder rationalisering på arbejdspladsen, ulykkestilfælde, ansøgerens eventuelle manglende evne til at følge arbejdstempo, transportproblemer eller eventuel opstået personlig konflikt med foresatte eller kollegaer.

For selvstændige må arbejdsfunktionerne nøje belyses, f.eks. om pågældende selv deltager i det forefaldende arbejde, antallet af medarbejdere i virksomheden, om pågældendes indsats i forhold til tidligere er reduceret f.eks. ved tilsynsfunktioner, indkøb og lign. Det må oplyses, om den eventuelle reduktion af arbejdsindsatsen skyldes sygdom, eller om det er en naturlig følge af virksomhedens/brancheområdets udvikling.

Foreliggende helbredsmæssige oplysninger

199.

Sagen skal være tilstrækkeligt belyst, herunder tilstrækkeligt lægeligt belyst, førend der træffes afgørelse om førtidspension.

Alle foreliggende oplysninger af betydning for pensionsvurderingen f.eks. udskrivningsbreve, udskrifter af hospitalsjournaler og psykologiske tests skal indhentes, hvis dette ikke allerede er sket i forbindelse med den forudgående behandling af sagen. Oplysninger af betydning for pensionsvurderingen kan eventuelt også foreligge i forbindelse med behandlingen af en tjenestemandspensionssag eller i forbindelse med et forsikrings-selskabs/pensionsselskabs behandling af en privat pensionssag m.v.

Hvis ansøgeren har været udsat for en arbejdsskade, herunder en erhvervssygdom, og det må antages, at der i arbejdsskadesagen foreligger oplysninger, der kan have betydning for pensionssagen, kan sagsakter fra arbejdsskadesagen indhentes fra Arbejdsskadestyrelsen.

Der henvises til § 12 d i retssikkerhedsloven, hvorefter kommuner og Arbejdsskadestyrelsen automatisk og uden borgerens samtykke kan udveksle oplysninger om oprettelse af arbejdsskadesager og sager om førtidspension.

Hvis ansøgerens helbredsmæssige forhold ikke skønnes at være tilstrækkeligt belyst ud fra de foreliggende helbredsmæssige oplysninger, må der tages stilling til, hvilke yderligere helbredsmæssige oplysninger, der er påkrævet.

Når en praktiserende læge eller en speciallæge anmodes om at udarbejde en erklæring, bør der lægges stor vægt på præcist at angive, hvilke lægelige oplysninger, der er nødvendige for behandlingen af sagen.

Fyldestgørende og præcise oplysninger

200.

De helbredsmæssige oplysninger og beskrivelsen heraf skal være fyldestgørende og præcise.

Der skal redegøres nærmere for diagnose, herunder det undersøgelsesmateriale, diagnosen hviler på. Sygehistorien skal gennemgås grundigt med oplysning om tidligere foretagne undersøgelser og resultaterne heraf. Der skal endvidere foreligge nærmere oplysninger om de behandlingsforsøg, der er foretaget for at bedre tilstanden, resultaterne heraf samt oplysninger om igangværende behandlinger.

Lægeerklæringerne skal udelukkende indeholde relevante oplysninger og beskrivelse af ansøgerens helbredsmæssige forhold. Den praktiserende læges/speciallægens opgave er at undersøge ansøgeren og udarbejde en erklæring. Det er hverken den praktiserende læge eller speciallægens opgave at vurdere, hvorvidt pågældende er berettiget til pension. Det er heller ikke den praktiserende læge/speciallægens opgave at vurdere, i hvor høj grad erhvervsevnen ud fra en helhedsvurdering er nedsat. Det er alene pensionsmyndigheden, der ud fra alle oplysningerne i sagen skal vurdere pågældendes erhvervsevne og eventuelle berettigelse til pension, se punkt 206.

Artikel i Nyt fra Ankestyrelsen

Uddrag af artikel i Nyt fra Ankestyrelsen nr. 1/2002 om genoptagelse af sager om førtidspension.

III. Særligt om Højesterets 2 domme om ret til mellemste pension - SM P-3-00 og SM P-5-01.

I Nyt fra Ankestyrelsen nr. 5, december 2000, temanummer med fokus på førtidspension, redegjorde vi nærmere for ændring af praksis som følge af den første dom, og principperne er bestyrket ved den anden dom.

De principper, der efter Ankestyrelsens opfattelse kan udledes af Højesterets 2 ændringsdomme, er følgende:

- 1) Højesteret har udtrykkeligt bemærket, at de sociale myndigheder havde anerkendt, at ansøgers lidelse berettigede til helbedsbetinget forhøjet almindelig førtidspension.
- 2) Højesteret har anvendt et lempeligere medicinsk invaliditetsbegreb i forhold til tidlige praksis med hensyn til retten til mellemste pension. Sagerne vedrørte henholdsvis en kvinde på 41 år med en énsidig armlidelse i ikke fysisk belastende arbejde og en kvinde på 50 år med ryglidelse, der havde ret til mellemste pension, uanset at der kun var beskedne objektive sygdomsfund.

Ankestyrelsen finder, at der med dommene i videre omfang end hidtil antaget kan lægges vægt på andre forhold end de objektive lægelige forhold. I den sidstnævnte sag, hvor der kun var beskedne objektive sygdomsfund, var der oplysning om andre forhold, som støttede de subjektive klager, herunder brug af hjemmehjælp, anvendelsen af stok, handikapørsel samt flytning til anden bolig som følge af ryglidelsen.

- 3) Der var fremlagt dokumentation for betydelig nedsættelse af erhvervsevnen.

Efter Ankestyrelsens opfattelse medfører Højesterets domme, at pensionsmyndigheden i højere grad må belyse en resterhvervsevne, hvis myndigheden ikke finder grundlag for at anse erhvervsevnen for nedsat med mere end halvdelen. Det er fortsat ansøgeren, der har bevisbyrden for, at betingelserne for at tilkende den pension, der er søgt om, er opfyldt. Hvis ansøgeren imidlertid kan henvise til flere lægeerklæringer, som samstemmende konkluderer, at der er en betydelig nedsættelse af funktionsevnen, er det ikke tilstrækkeligt, at pensionsmyndigheden henviser til, at der ikke er objektive lægelige holdpunkter for en sådan konklusion. I et sådant tilfælde må pensionsmyndigheden enten bede den undersøgende læge om at redegøre for præmisserne for konklusionerne i erklæringen eller indhente yderligere oplysninger i form af nye lægeerklæringer eller resultater af arbejdsprøvninger for at belyse, om der er grundlag for denne vurdering.

IV. Særligt om Højesterets 2 domme om afslag på højeste pension - SM P-5-01 og SM P-19-01.

De 2 domme, hvor Højesteret stadfæstede afslag på højeste pension, vedrørte henholdsvis en kvinde med ryglidelse og en kvinde med kronisk træthedssyndrom. Højesteret bemærkede generelt:

"Tilkendelse af højeste førtidspension er betinget af, at ansøger i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold. Det er således ikke tilstrækkeligt, at erhvervsevnen er nedsat med mere end 2/3. Erhvervsevnen skal være helt eller næsten helt bortfaldet, og enhver revalideringsmulighed skal være udelukket.

Ved afgørelsen af, hvilken erhvervsevne der kan antages at være i behold, indgår en lægelig vurdering af den fysiske og psykiske helbredstilstands indvirkning på den fysiske og psykiske funktionsdygtighed. Der skal herudover lægges vægt på denne funktionsudygtigheds indvirkning på erhvervsevnen."

Det er efter Ankestyrelsens opfattelse herefter fortsat en betingelse for tilkendelse af højeste pension, at der er lægelig opbakning til, at der foreligger en svær varig invaliditet, der nedsætter erhvervsevnen betydeligt. Hvis der er fremlagt lægelig dokumentation for en meget betydelig invaliditet, afhænger retten til højeste førtidspension af, om funktionsniveauet er betydeligt nedsat.

Ved vurdering af funktionsniveauet skal der ikke kun lægges vægt på funktioner, der kan anvendes i relation til det almindelige arbejdsmarked eller i et fleksjob, men der kan også lægges vægt på, hvilke ressourcer ansøger har i forbindelse med den daglige livsførelse, og som i givet fald kunne udnyttes i et skånejob af beskedent omfang. Også i sager om højeste pension skal der så vidt muligt beskrives en resterhvervsevne i de enkelte sager, men når det drejer sig om højeste pension, er kravene til en resterhvervsevne, der udelukker for tilkendelse af højeste pension, ganske beskedne.

Ankestyrelsen finder således, at Højesterets domme ikke medfører en ændring af hidtidig praksis for så vidt angår tilkendelsen af højeste pension.

SM-P-3-00

Resumé:

Sagen drejede sig om en kontoruddannet kvinde, der havde smerter og bevægeindskrænkning i højre arm, og som efter dagældende pensionsregler (regler før 1. juli 1998) havde fået tilkendt forhøjet almindelig førtidspension fra 1. september 1994 efter pensionsloven § 14, stk. 3, nr. 1.

Højesteret bemærkede indledningsvis, at domstolens prøvelse af afgørelser om tilkendelse af førtidspension omfatter de administrative myndigheders bedømmelse af, om betingelserne er opfyldt, selv om denne bedømmelse til dels beror på bevisvurderinger af skønsmæssig karakter. Det må imidlertid ved prøvelsen tages i betragtning, at de sociale nævn og Den Sociale Ankestyrelse gennem behandlingen af et stort antal sager har en særlig erfaring i disse bevisvurderinger og bistås af fast tilknyttede lægekonsulenter. Der må derfor foreligge et sikkert grundlag, for at domstolene kan tilsidesætte en administrativ afgørelse om førtidspension. Domstolene vil i så fald i almindelighed have fornødent grundlag for at træffe afgørelse i sagen, og der vil således normalt ikke være anledning til at hjemvise sagen til fornyet behandling ved de administrative myndigheder.

Højesteret fandt i det konkrete tilfælde, at ansøgers erhvervsevne fra 1988 (da hun søgte om pension) havde været varigt nedsat med 2/3, og at hun ikke kunne klare et halvdagsarbejde. Det blev bemærket, at der ikke var foretaget yderligere undersøgelser vedrørende erhvervsevnen i form af revalidering, arbejdsprøvning eller lignende. Højesteret pålagde således Ankestyrelsen at anerkende, at ansøger var berettiget til mellemste førtidspension med virkning fra ansøgningen.

Ankestyrelsen har taget dommen til efterretning og anerkendt, at ansøger havde ret til mellemste førtidspension.

SM-P-5-01

Resumé:

Sagen drejede sig om en 54-årig kvinde med rygsmerter, som havde fået tilkendt forhøjet almindelig førtidspension fra 1. december 1994.

Højesteret udtalte, at Den Sociale Ankestyrelse ved sin afgørelse af 11. maj 1995 havde anerkendt, at ansøgerens erhvervsevne var varigt nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, og at hendes lidelser berettigede til forhøjet almindelig førtidspension med virkning fra d. 1. december 1994. Sagen angik således alene spørgsmålet om, hvorvidt hun fra denne dato var berettiget til højeste eller mellemste førtidspension.

Højesteret fandt det i det konkrete tilfælde godtgjort - uanset de beskedne objektive sygdomsfind - at ansøgers erhvervsevne fra 1. december 1994 varigt var nedsat med omkring 2/3, og at hun derfor havde ret til mellemste førtidspension fra dette tidspunkt. Det var derimod ikke godtgjort, at ansøgeren i ethvert erhverv måtte anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold. Højesteret fulgte således ikke den principale påstand om tilkendelse af højeste førtidspension.

Højesteret fandt endelig, at de pensionsbeløb, der skulle efterbetales, skulle forrentes med procesrente*) fra sagens anlæg, dog for så vidt angik pensionsbeløb, der var forfaldet efter sagens anlæg, først fra forfaldstidspunktet for den enkelte ydelse.**)

*)Højesterets dom medfører for så vidt angår rentespørgsmålet en ændring af hidtidig praksis, jf. SM P-2-95, som herefter udgår

***)Se også SM P-3-00

SM P-19-01

Resumé:

Højesteret frifandt et socialt nævn for krav om højeste førtidspension. Der var heller ikke krav på renter af efterbetalt pension forud for sagens anlæg.

Sagen drejede sig om en kvinde, født i 1950, med træthedssyndrom. Vestre Landsret havde fundet at ansøger havde ret til mellemste pension, men ikke til højeste pension.

Højesterets bemærkninger:

Tilkendelse af højeste førtidspension er betinget af, at ansøger i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold. Det er således ikke tilstrækkeligt, at erhvervsevnen er nedsat med mere end 2/3. Erhvervsevnen skal være helt eller næsten helt bortfaldet, og enhver revalideringsmulighed skal være udelukket.

Ved afgørelsen af, hvilken erhvervsevne der kan antages at være i behold, indgår en lægelig vurdering af den fysiske og psykiske helbredstilstands indvirkning på den fysiske og psykiske funktionsdygtighed. Der skal herudover lægges vægt på denne funktionsudygtigheds indvirkning på erhvervsevnen.

Det var ikke efter bevisførelsen for Højesteret godtgjort med den fornødne sikkerhed - jf. herved Højesterets domme af 22. december 1999 (U 2000.645)*) og 12. januar 2001 (U 2001.768)*) - at ansøger i april 1995 måtte anses for i ethvert erhverv kun at have en ubetydelig erhvervsevne i behold, således at hun havde ret til højeste førtidspension. Højesteret stadfæstede derfor dommen for så vidt angik afgørelsen af pensionsspørgsmålet.

*)se P-3-00 og P-5-01

Parterne var enige om, at de pensionsbeløb, der skulle efterbetales, og som var forfaldet efter sagens anlæg, skulle forrentes med procesrente fra forfaldstidspunktet for den enkelte pensionsydelse. De var derimod uenige om, hvorvidt pensionsbeløb forfaldet før sagens anlæg skulle forrentes fra forfaldstidspunktet for den enkelte pensionsydelse eller først fra sagens anlæg.

Renteloven giver ikke hjemmel for forrentning fra noget tidligere tidspunkt end sagens anlæg. Der forelå heller ikke omstændigheder vedrørende den manglende pensionsbetaling, som kunne lægges nævnet således til last, at der var grundlag for at tilkende rente efter bestemmelsen herom. Nævnet blev derfor frifundet for rentepåstand.

Bilag 4 - Indkaldelsesbrev

Til chefen for den pågældende forvaltning

Vedr. praksisundersøgelse om forhøjelse af førtidspension efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv. (bevillingssager).

Beskæftigelsesankenævnet i Statsforvaltningen Midtjylland gennemfører i 2007 en praksisundersøgelse vedrørende forhøjelse af førtidspension efter reglerne i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv. og anmoder hermed XX Kommune om at deltage i undersøgelsen.

Fokus i undersøgelsen vil være, om grundlaget for tilkendelse af en højere førtidspension i form af mellemste eller højeste førtidspension har været tilstede ved bevillingen. Der henvises til vedlagte måleskema.

Hvilke sager indkaldes?

Beskæftigelsesankenævnet skal anmode kommunen om at indsende 14 sager, hvor der er givet bevilling på forhøjelse af førtidspension til enten mellemste eller højeste førtidspension efter ovennævnte lov. Sager, hvor der sker overgang fra invaliditetsydelse til førtidspension er ikke omfattet af undersøgelsen.

Sagerne må ikke være påklaget og videresendt til Nævnet med henblik på behandling. Endvidere skal kommunen have truffet afgørelse i sagerne inden 1. maj 2007, og sagerne om forhøjelse må tidligst være påbegyndt efter 1. januar 2003.

Hvordan udvælges sagerne?

For at sikre en tilfældig udvælgelse af sagerne, skal kommunen udvælge sagerne således, at første sag vedrører den nyeste afgørelse truffet før 1. maj 2007, den anden sag vedrører den næst nyeste afgørelse før 1. maj 2007 og så fremdeles, indtil det relevante antal sager er fundet.

Sagerne bedes fremsendt, således at de er Nævnet i hænde senest den 15. juni 2007.

Samtlige akter, som er medgået i behandlingen af sagerne bedes indsendt, herunder eksempelvis ansøgningen, lægelige oplysninger, pensionsskema, journalark, afgørelsen, relevante sagsakter fra tidligere pensionssager mv.

Nævnet henleder opmærksomheden på, at det ved vurderingen vil blive lagt til grund, at Nævnet har modtaget samtlige sagsakter, og sagen derfor kan bedømmes på samme grundlag, som kommunen har haft. Nævnet vil ikke indhente supplerende oplysninger eller rette henvendelse om eventuelle manglende akter.

Hvis Nævnet finder, at nogle af de fremsendte sager falder uden for undersøgelsens genstand/målgruppe, kan der blive tale om, at Nævnet returnerer de pågældende sager med anmodning om et tilsvarende antal erstatningssager.

Sagerne bedes indsendt samlet pr. post med kopi af samtlige akter. Det er ikke nødvendigt at anonymisere akterne, idet alle akter makuleres efter undersøgelsens afslutning og afrapportering.

Metode og opfølgning

I forbindelse med Nævnets vurdering af en indsendt afgørelse anvendes blandt andet et måleskema, hvori indgår måleelementer udvalgt i forhold til praksisundersøgelsen. Som ovenfor anført vedlægges en kopi af måleskemaet, der anvendes ved vurderingen.

Det forventes, at resultaterne fra undersøgelsen vil kunne sendes i høring hos de deltagende kommuner i løbet af oktober 2007. Den endelige rapport om undersøgelsen vil først herefter blive offentliggjort. Undersøgelsen vil desuden blive gjort tilgængelig på Statsforvaltningen Midtjyllands hjemmeside.

Det bemærkes i øvrigt, at de praksisundersøgelser, som kommunen har deltaget i, skal forelægges kommunalbestyrelsen i et møde, jf. retssikkerhedslovens § 79 a.

Der skal endvidere gøres opmærksom på, at kommunens resultat i praksisundersøgelsen, vil danne grundlag for en benchmarking af kvaliteten i kommunernes sagsbehandling, som Ankestyrelsen gennemfører i 2008 på baggrund af samtlige praksisundersøgelser gennemført i 2007.

Kontaktperson i kommunen

Af hensyn til den fremtidige dialog om praksisundersøgelsen skal Nævnet bede om, at der udpeges en kontaktperson i kommunen hurtigt muligt. Navn, stilling, e-mail og tlf.nr. bedes oplyst til Beskæftigelsesankenævnet, St. Blichers Vej 6, Postboks 151, 6950 Ringkøbing, naevnmidt@statsforvaltning.dk eller til nedenstående kontaktpersoner i Nævnet. Der bedes henvist til j.nr. 2007-413/3.

Undersøgelsens baggrund og omfang

Undersøgelsen gennemføres efter lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats § 55, jf. retssikkerhedslovens § 78, stk. 1, hvorefter Beskæftigelsesankenævnet har pligt til inden for sit område at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Nævnet, træffes i overensstemmelse med lovgivningen og praksis. Koordinationsarbejdet foretages i samarbejde med Ankestyrelsen.

Praksisundersøgelsen omfatter 7 udvalgte kommuner, og der indkaldes i alt 98 sager. Følgende kommuner er udvalgt til undersøgelsen: Århus, Horsens, Skanderborg, Syddjurs, Odder, Favrskov og Samsø.

Yderligere information om praksisundersøgelser findes på Ankestyrelsens hjemmeside www.ast.dk under menuen praksisundersøgelser.

Eventuelle spørgsmål vedrørende indsendelse af sagerne bedes rettet til

Specialkonsulent Steen B. Skibsted, direkte tlf. 7256 8538

Socialrådgiver Gerda Søe, direkte tlf. 7256 8504

Fuldmægtig Anja Møller-Vestfal, direkte tlf. 7256 8512

Med venlig hilsen

Pernille Esdahl
Kontorchef

Bilag 5 - Måleskema

Måleskema til undersøgelse af kommunernes praksis om tilkendelse af en højere førtidspension (mellemste eller højeste) Lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig førtidspension m.v. (førtidspensionsloven) 2007	
Identifikation af sagen	
Kommune	
Kommune nr.	
Sagsnr.	
Sagsbehandler (initialer)	
1. Grundoplysninger	
1.1. Borgerens fødselsdato	
1.2. Køn	1. Mand 2. Kvinde
2. Oplysninger om kommunens afgørelse	
2.1. Dato for kommunens afgørelse?	1. Dato 2. Uoplyst Evt. bemærkninger:
2.2. Hvad går kommunens afgørelse ud på?	1. Højeste førtidspension 2. Mellemste førtidspension Evt. bemærkninger:
2.3. Hvad er det anvendte bedømmelsesgrundlag?	1. Fuldt erhverv 2. Supplerende erhverv 3. Indikation for supplerende erhverv 4. Arbejde i eget hjem 5. Uoplyst Evt. bemærkninger:
Evt. bemærkninger	

3. Den materielle vurdering af kommunens afgørelse	
3.1. Er afgørelsen samlet set rigtig?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, afgørelsen er i overensstemmelse med regler og praksis 2. Nej, afgørelsen ville blive ændret eller sagen hjemvist, hvis det havde været en klagesag <p>Bemærkninger:</p>
3.2. I hvilket omfang er sagen oplyst?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen oplysninger mangler 2. Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler 3. Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler 4. Afgørende oplysninger mangler <p>Bemærkninger:</p>
3.3. Hvis væsentlige/afgørende oplysninger mangler, angiv hvilke	<p>Lægelige Arbejdsprøvning Funktionsbeskrivelse Andet</p> <p>Bemærkninger:</p>
3.4. Er sagen overbelyst/overbehandlet?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad

	4. Nej Bemærkninger:
3.5. Er der dokumentation for at personens erhvervsevne varigt er nedsat på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 1, 1. pkt., svarende til den af kommunen bevilgede førtidspension?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
3.6. Er der dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger er afprøvet (aktivering, revalidering, behandling og andet), jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 2?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
3.6. a. Hvis der i spørgsmål 3.6. er svaret andet end "i høj grad", er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at erhvervsevnen ikke kunne forbedres?	Ja Nej
3.7. Er der dokumentation for at kommunen i tilstrækkelig grad har belyst en eventuel resterhvervsevne, jf. førtidspensionslovens § 15, stk. 3?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
3.7.a. Hvis der i spørgsmål 3.7. er svaret andet end "i høj grad", er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at erhvervsevnen var ophævet?	Ja Nej
3.8. Er der dokumentation for, at der er foretaget arbejdsprøvning, jf. førtidspensionslovens § 24, stk. 2.?	Ja Nej
3.8.a. Hvis der i spørgsmål 3.8. er svaret nej, er det så fordi, det på grund af helt særlige forhold var åbenbart, at	Ja Nej

erhvervsevnen ikke kunne forbedres?	
3.8.b. Hvis der i spørgsmål 3.8. er svaret ja, var den så individuelt tilpasset?	Ja Nej Uoplyst
3.9. Har der været iværksat unødvendige foranstaltninger?	Ja Nej
4. Vurdering af særlige sagsbehandlingsregler	
4.1. Er der truffet afgørelse senest 3 måneder efter sagens påbegyndelse, jf. førtidspensionslovens § 24, stk. 3, 1. pkt.?	Ja Nej Uoplyst
4.2. Hvis uoplyst i spørgsmål 4.1., skyldes det så	Dato for sagens påbegyndelse mangler Andet
4.3. Hvis afgørelsen ikke er truffet efter senest 3 måneder, har borgeren så fået skriftlig meddelelse herom, jf. førtidspensionslovens § 24, stk. 3, 2. pkt.?	Ja Nej Uoplyst
5. Vurdering af formelle regler i øvrigt	
5.1. Hvilken form har afgørelsen?	<p>1. Skriftlig afgørelse</p> <p>2. Skriftligt notat i kommunens journal</p> <p>3. Anden form</p> <p>Bemærkninger:</p>
5.2. Fremgår det, hvilken afgørelse der er truffet?	<p>1. I høj grad</p> <p>2. I nogen grad</p> <p>3. I ringe grad</p> <p>4. Nej</p> <p>Bemærkninger:</p>
5.3. Fremgår det, med hvilken hjemmel afgørelsen er	1. I høj grad

truffet?	<p>2. I nogen grad</p> <p>3. I ringe grad</p> <p>4. Nej</p> <p>Bemærkninger:</p>
5.4. Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger om formaliteten?	<p>1. Ja</p> <p>2. Nej</p> <p>Bemærkninger:</p>

Statsforvaltningen
Midtjylland
St. Blichers Vej 6
Postboks 151
6950 Ringkøbing
Tel 7256 8300
midtjylland@statsforvaltning.dk

www.statsforvaltning.dk